1
Государственная
БИБЛИОТЕКА
СССР
им. В. И. Ленина

Сурта тІа: дикагІбола механизатораш тракторист В. Божкои комбайнер Ш. Барзинкаеви делкъийна салоІача хана.

П. Катакова сурт.

ХАННАХЬА ЧУЭЦА КА БОЛА ЯЛАТ

Республикера цхьайола районаш кхаьча участкаш хержа а хержаш хьакхари ардари къаьста а долаш мукх чуэцаш йоахк. Тахан а кхоана а яхар мо чуэца доладергда ялаташ кхьча районашка а. БІаьсти хьалха ялар бахьан долаш дІадахача шерашкарчул хьалхагІа кхач ялаташ укх шера. Цудухьа боккха лоархІам болаш да ка бола ялаташ чуэцара эшаш йола еррига техника укх деношка бокъонца кийчъяри кхыбола кхоачам бари.

Из дика кхетадеш ба вай республикерча дуккхача боахамий кулгалхой, партийни организацеш, специалисташ. Цу боахамашка хьогге а яьй ялат чуэцара кийчо. Сунженски районерча «Победа» яхача, XIX партсъезден ЦІеча Эскареи цІерахча колхозий механизатораша шоай еррига комбайнаш, жаткаш, лафеташ, ялат чуэцача эша кхьйола механизмаш тоаяь баьннаб. Хьогге а агрегаташ вІашагІ а ехка царна массанена а комбайнераш, штурвальнеш, кхы эшаш бола нах дІахьожабаьб, хІара агрегата цо чуэца еза участок дІакъоастаяьй, комбайнашта кІалхара кІа дІакхуьхьаргдола машинаш кийчъяьй, кхы балхаш даьд.

Ханнахьа оарцагІа а баьнна ка бола ялат чуэцара кийчо яьй Урус - Мартана, Гудермесски, Шелковской, Надтеречни районашкарча механизатораша. Цар шоай механизмаш тоаяьй, агрегаташ вІашагІъехкай, лоаццача хана деррига ка бола ялат чуйца даккха лерхІаш хІанз сихбенна ялаташ чуэцаш а боахк.

Цхьабакъда республика ерригача районашка дац гІулакхаш цу тайпара. Дукха я республике хІанз а техника тоаяь а ялат чуэцара эша кхы кийчо яь а яланза йола районаш. Геттара кІезига хІама даьд цу хьакъехьа Наьсарен районерча боахамаша. Цу районерча совхозий дукхагІа йола комбайнаш, жаткаш, ялат чуэцара эша кхьйола механизмаш хІанз а ремонт янза я, ялаташ чуэцаргдола агрегаташ вІашагІйоккар, уж кадрашца Іалашъяр, ялат чуэцара балхий график оттаяр санна дола лоархІам балхаш даь ца ца хилар дувца дезаш а дац.

ЧІоагІа ледара лел ялат чуэцара кийчо яра балхаш МагІалбика зоне а. 33 комбайни 31 жаткеи я цига ремонт ца еш хІанз а.

Дукха балхаш да хІанз колхозашкеи совхозашкеи цхьатарра де дезараш. ТІехьатетта йиш йоацаш балхаш да пропашни культурашта оасар дар, ка бола ялат чуэцар, хьайбашта доакъар кийчдар. Цул совгІа, укх шера дІадувча лаьттай структура хувцаеннай: дукхагІа дІадийнад ка бола ялат, дукхагІа я укх шера хьажкІаш, шекара свекла. Цунца дувзаденна дукхагІа да укх шера механизаторий де деза кхашкара балхаш а. Цудухьа укх деношка тоаяь яккха еза ка бола ялат чуэцара эша еррига техника. Ремонт яь кийча хила еза хІара комбайн, жатка, лафет, подборщик, кІа цІенду машинаш, транспортни средстваш, ялат дІаоттадергдола моттигаш, хьатташ, таразаш, кхыдараш.

Цхьабакъда ханнахьа техника кийчъяр е езача кийчон цхьа дакъа мара дац. Боккха лоархІам болаш да комбайни агрегаташ тІа балхаш де опыт йола механизатораш, царна балха эша хьалаш Іалашдар. Дицдалийта йиш йолаш дац ханнахьа кхаш цІенделга: комбайна новкъа хургбола кхера, кхыйола хІама дІаяккха еза, хиш дехкача кхашка яьха сангараш дІайнкъа еза. ХІара боахаме отта а яь чІоагІъе еза ка бола ялат чуэцара а из паччахьалкхенга дохкара а график-план.

Укх шерара бар ялат дукхагІа чудахьилга юрта боахама къахьегамхой кертера декхар лаьрхІа йола парте XXII съезди КПСС ЦК март беттара Пленуми хиннначул тІехьагІара хьалхара кІи марс ба. Парте решенеш кхоачашъяра хьакъехьара цІенхашттара экзамен я укх шерара ялат чуэцилга. Цудухьа совхозно-колхозни производственни управленей, обкома парторгий, райкомий, райисполкомий, боахамий кулгалхой декхар да ялат чуэцара сихха кийчо елга, лоаццача хана деррига ка бола ялаташ чуйца дахара беррига механизатораш оарцагІбахар.

Чуэцача хана из кІезигагІа доврдолаш 10 — 12 балха дийнахьа чуйца даккха деза ялат. Деррига ялат кхаьча даларга ца а хьежаш ялат хьалха кхачаргдола кхаш къоаста а деш хьалхагІа кхаьчача участкашкара ялат хьалхагІа чу а эцаш дІадоладе деза ялат чуэцара балхаш.

Чуэцача хана ялат кІезигагІа дойтара чІоаггІа лоархІам болаш да кІаи мукхи хьакхари ардари къаьст-къаьста а долаш чуэцар. Опыто хьахьокх цу хьисапе чуэцаш хилча ялат кІезигагІа довш хилар а чехкагІа чуйца доалаш хилар а. Цудухьа укх шера деррига кІаи мукхи хьакхари ардари къаьсткъаьста а долаш чуэца деза.

Чуэцаш латта ялаташ комбайна кІалхара доаггІаше а пункте дІадахьара меттел хьатта а дихье Іодоассадаь цІен а дийя, юха тІадетте пункте кхуьхьаш дукха ха а йов, транспорт сов болх бе безаш а хул. Укх шера чуэца ялаташ духхьал комбайна тІара доаггІаше а пункте тІакхахьа мара дезаргдоацаш еррига комбайнаш кхозлагІа ялат цІендергдолаш кийчъе еза.

Опыто хьахьекхад хьайбай боахамашка ча Іалаьмате чІоагІа эшаш хилар. Цкъа-дале, хьайбашта дика доакъар а да из, шозлагІа-дале кІалхьарцар а да. Цудухьа ялат чуэццаше а деррига ча хьа а лохьадаь транспорт тІагІоргйолчча аргІаш а даь дІаоттаде деза.

ДІайийнача пропашни культурашта гІулакх деш, ка бола ялат чуэцаш, хьайбашта доакъар кийчдеш деррига ахка арадоаккхаргда механизатораша а кхыча болхлоша а. Боахамий кулгалхой, партийнии профсоюзнии организацей декхар да царна кхашка балха а салаІа а эшаш дола хьалаш вІаштІехьдахар. Кхашка бийсаш йоахача берригача болхлошта чубаха екъа а цІена а моттиг а даа хІама а хила деза, уж культурно Іалашбе беза, царна юкъе партийно-политически болх бе беза.

Ханнахьа чуэца дика хьийкъа ялат!

Мукх чуэцаш латт

Дика хьийкъаб укх шера мукх Нарски района «Россия» яхача колхозе. ЧІоагІа къахьийгад механизатораша цунна гІулакх деш. Из лелабеш шиъ бригада я цига. Хьалхе а даьча лоархІамех хІара гектара тІара яргья бІаьннел совгІа пунт. ХІанз йиъ бІаьннел совгІа гектар бола мукх чуэцара чІоаггІа оарцагІбаьннаб колхоза механизатораш. Цу гІулакха лоаццача хана дика ремонт а яь, 15 жатка кийчъяьяр цар. Деррига ка бола ялаташ чуэца лаьрхІад лоаццача ханеи хьакхари ардари къаьст-къаьста долаши.

МалагІа кийчо яьй цу гІулакха?

ХІара жатка, комбайно шин сменах бергба болх. Цар тІа болх бергбола говза механизатораш болаш ба. Колхоза кулгалхоша терко яьй ялаташ чуэцача хана цига къахьегаргдолча беррига болхлой хьашташ кхоачашдара а. Оттаяьча ханна хургда дуа хІама, кхай тІа торгови организацеша дохкаргда тайп-тайпара товараш. Дика вІаштІехьбаьккхаб механизатораштА юкъе лелабеш бола культурно-массовни политикокхетамеи болх а.

Колхозе эггара хьалха мукх хьакха болабеннаб жаткай машинисташ нн. Ларионов, Попов, Назоров, иштта кхыбараш. Из болх бе дІаболабеннача хьалхарча дийнахьа денз тІехкхоачашъю царех хІаране сменах йола балха нормаш.

* * *

Цхьан дийнахьа 45 гектар хьакхай цу района «Терский» яхача совхоза механизатора Сухоруков Александра. ХІара сменах йолча нормах 20 гектара тІара мукх хьакха безаш вар из. Йовкъаш ца юташ а кхай тІа цхьаккха ка ца улийташ а къахьег Сухорукова.

Дукха ха йисаяц республикерча кхыча районашка ка бола ялат чуэца доладала. Цигарча механизатораша хьокхам эца беза Сухоруков санна болча дикагІболча ка бола ялаташ чуийдеча механизаторашкара.

* * *

Ка бола ялаташ хьакха болабеннаб Надтеречни района механизатораш. Дика хьийкъаб мукх «Надтеречный» совхоза шоллагІча отделене. ВІаштІехьбаьккхаб лоаццача хана из чуэцара болх. Ерригача жаткашеи комбайнашеи шин сменах болх бу. Ялаташ чуэцаш къаьстта дика къахьег цу отделенерча механизатораша Тасуев Ахьмада, Тациев Хожас, иштта кхыбараша. ХІара сменах йола балха нормаш массаза а тІехкхоачашъю цар.

ЧІОАГІА НИЙСА ХЕТ ТХОНА

Цхьоалагіча июне арадаьннача газеташ тІара дийшар аз КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советон деррригача советски халкъага даь Кхайкарал. Цул тІехьагІа из газет а йийца чехка тхоай колхоза къахьегамхой болча вахар со: сихагІа царна Кхайкарал дІадовзийта а колхозхошта цунах фу хет ха а безам бар са.

Кхайкарал маІан аз шоашта бокъонца дІадовзийтача раьза болаш къамаьл де болабелар уж.

—ХІанз хьайбай продукце дуккха а дукхагІа пайда лургба колхоза, из алсамъяккхара кхы а хьинаре къахьегаргда колхозхоша, вай артель сихагІа дегІайоагІаргья,— аьлар цІенхаштта уйла яьчул тІехьагІа коартолаш лелаеча звеной звеньевойс Чупласв Іалауддина.

Городашкарча болхлошта кІезигдукха халагІа-м хургда,— аьлар хьажкІаш лелаеча Эрзнукаева Хьавас.

Бакъда цхьан юкъа мара-м хургдац из, аьнна тІатехар ший новкъоста даьча къамаьла Исаева Зайнапа.

Цу хьакъехьа кхы а дуккха къамаьл дир оаха. Болхлой дезалий хьайбай продукцега дІадодар тІакхетара сихха бекхам хургболаш, дІахо йодача хана хьинарегІа къахьега хьайбай продукци дуккхагІа яккха, цунга дІадодар маьрша кІезигде, къахьегама овсарле лаккъе лаьрхІар тха артела колхозхоша.

З. МУСОСТОВ,
Советски района Кирова цІерахча колхоза председатель.

ЧІоагІа раьза хинна хьаллаьцад хьажкІаш дІайийнача хІара гектара тІара 6300 эзар доакъарий единица яккхара «Заокский» совхоза механизатораша даь кхайкарал «Назрановский» совхоза цІи хезача хьажкІаш лелаеча Мальсагов Османа. Тхоай торонаш лаьрхІай оаха, йоах Османа, хІара гектара тІара оаха йоаккхаргья 75 центнер фуалъяьхача хьажкІий, вешта аьлча 10 эзар доакъарий единица.

Дика гІулакх ду цо дІайийнача хьажкІашта. Уж тІаялалехьа а тІаяьннначул тІехьагІа а макхаш даьхад, хьалхара культиваци яьй.

ХІанз 400 гектара тІа дІайийнача гидуаргашта культиваци еш ва из. Укх гарггарча деношка яь йисте а варгва.

6-ча июне денз шозлагІа культиваци е волавеннав Осман, цунца подкормка а еш.

СУРТА ТІА: Мальсагов Осман.

И. ПЛИЕВА
сурт.

Исторически дешаех йола Іилман сесси

Селхан Грозне чакхъяьлар Нохч-ГІалгІай Іилма-тохкама института вІашагІтеха тайп-тайпарча исторически дешашта хетаяь йола Іилман сесси.

Сессе баьхка хилар вошал долча республикашкара хьаьший: ГуржегІарча Іилмай Академе историе института викал, исторически Іилмай доктор **нов. Анчабадзе.** Къилбаседа ХІирий АССР-а викал исторически Іилмай доктор **нов. Тотоев,** иштта Дагестанереи Кабардино-Балкареи Іилмахой.

Реформа хиннначул тІехьагІа Нохч-ГІалгІайчене хиннача социально-экономически отношенех доклад йир исторически Іилмай доктора **нов. Гриценко.** Нохч-ГІалгІайчен промышленностеи, торговлеи, кредитеи XIX-ча бІаьшера монополистически капитализм дегІаярах доклад йир исторически Іилмай кандидата **нов. Колосова.**

Граждански тІом лаьттача хана Нохч-ГІалгІайчене хиннача классаехи классови къовсамахи доклад йир Іилма-тохкама института историе сектора заведующе **нов. Абазатова.**

Советски Іаьдал бахьан Нохч-ГІалгІайчеии Кабардино-Балкареи къахьегамхоша цхьана лоаттабаьча къовсамах доклад йир исторически Іилмай кандидата **нов. Гугова.**

Тайп-тайпарча исторически дешаех доклад йир исторически Іилмай кандидата **нов. Гальцева.**

Классови къовсамахи халкъий доттагІленахи долча А. Шерипова произведенещарча дешаех доклад йир исторически Іилмай кандидата **нов. Киреева.**

НЭП йолча хана Нохч-ГІалгІайчене лаьттача классови къовсамах доклад йир исторически Іилмай кандидата **нов. Лосева.**

1937—41 шерашка Нохч-ГІалгІайчене юртбоахам дегІабарахи, хІаьта из бахьан партийни организаце лоаттабаьча къовсамахи доклад йир исторически Іилмай кандидата **нов. Филькина.**

Пренеех къамаьлаш дир **нн. Гаджиева, Литвиненко, Мальсаговас, Арсанова, Врублёвске, Анчабадзе, Гойговас, Сандова, Шаипова, Тотоева, Юсупова.**

Сессе чІоагІа къамаьл дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара **нов. Габисова.**

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадаьвл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

46 (2671) | Ера, 7 июнь, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

СОВЕТСКИ НАХА ЙОАХ: ИЗ ДИНЗА ДАРГДОАЦАШ ГІУЛАКХ ДАР!

* * *

2 июне арадаьннача «Правда» передовой

* * *

Селхан «Правда», тІа кепа теха дар берригача болхлошка, колхозхошка, совхозий болхлошка, советски интеллигенцега, деррригача советски халкъага даь КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи Кхайкарал. Цу лоархІамерча документа тІа вай парте Центральни Комитетои Советски правительстваи дувц цхьадола цІенхашттара вай юртбоахама производство дегІайоалаергйолеи тІа-тІа дукхагІа эшаш йолча кхачан продукташца, къаьстта дулхацеи даьттацеи, баха нах Іалашбергболеи дешаш.

Сийлахь-воккхача Ленина васкеташ кхоачаш а деш, вай парте массаза а гуччахьеи духхьалеи дІадувц халкъага коммунизм хьалъеча хана нийслуш долча аьттонех а халонех а. Шоаш даьча кхайкарал тІа партеи правительстваи духхьал дІаьлар дулха продукташца баха нах Іалашбара гІулакха нийсъеннача халонех, хьахьекхар уж халонаш укх гарггарча хана дІаяхара де деза гІулакхаш.

Советски наха дика хов юрта боахам айбе гІерташ парте боккха болх белга а ялат, дулх, шура, кхыйола продукци дукхагІа яккхар духьа цо тІагІертта къовсам лоаттабелга а. 1953 шера КПСС ЦК сентябрьски Пленум хиннначул тІехьагІарча шерашка партеи халкъои хьийга къа бахьан долаш овлангара денз хувцамаш хиннад юрта боахаме. Юрта боахама валови продукци 1953 шера денз 1961 шерага кхаччалца 1,6-зза лакхъеннай. Кхачан гІулакха эшаш дола ялат дизза Іалашдеш да мехка. ДукхагІа доаккх дулх, шура, фуаш, шекар, кхыйола продукташ. Цо йиш хилийтай дикагІа йола кхачан продукташ нахага дукхагІа йохка.

Вай лаьттанцарчеи хьайбайи боахамашка толамаш доахаш хилар шеко йолаш дац. ХІаьта а парте гуччахьа а духхьала а дІайоах халкъага: юрта боахам хІанз а кхоачам хиллал дегІабенабац бахача наха дукхагІа дІаеха цхьайола продукташ, къаьстта а хьайбай продукташ, Іалашъяра. Кхетаде атта да, ювцаш йола халонаш вай чІоагІа дегІаахар бахьан долаш хула халонаш хилар.

Дукха ха йоаццаш хиннача КПСС ЦК мартовски Пленумо юрта боахама даькъера парте XXII-ча съезда решенеши Программен кхоачашъергйола практически гІулакхаш белгалдаьд, ялат, дулх, кхыйола продукташ чІоагІа алсамйоахаргйола хьадда наькъаш хьахьекхад.

Лаьттахи техникахи пайда дикагІа эцар духьа, хьалха латтарий опыти Іилмана карагІдаьннараши деррригача боахамашка дІакхачийтар духьа тІагІертта болх беш ба юрташкара къахьегамхой. Травопольях юхедиса хІамаш дІа а доахаш, дІадувча лаьттай структура хийцай колхозашеи совхозашеи, дикка шердаьд нух токхош йолеи бобовии культураш дІаюв лаьтташ. Мехка дуккхача районий кхашка кхачаш латт хьийкъа ялат.

Юрта боахам дІахо сихха дегІабоалабе безаш хиларо дІадех низ бола материально-техническа база дегІайоалаяра колхозаштеи совхозаштеи деш дола новкъостал мамогга чІоагІделга. Цу тайплара лакхбанза баргбац къахьегами ахчеи кІезигагІа дІа а дохийташ юкъара боахам дегІабоалабарца, продукташ мамогга дукхагІа алсамъяхарца бола колхозхой, совхозий болхлой, специалистий материальни безам.

Парте Центральни Комитетои Советски правительстваи денна йоакхо ю производство, цу даькъе хьайбай боахам а вІаштІехьбаккхара дикагІа дола хьалаш хургдолаш колхозаштеи совхозаштеи деш дола материально-технически новкъостал чІоагІдара хьакъехьа. Алхха укх тІеххьарча шин шера пачхьалкхено цу гІулакхага дІадахийтад дуккха миллиардаш сомаш ахча.

Цхьабакъда, боахам дегІаахара опыто хьахьокхачох, дІадахийта ахча хІанз а кхоачамболаш дац хьайбай боахам — юрта боахама эггара халагІа дола дакъа чІоаггІа тІехьадиса хилар дІадаккхара. Доахан дебадара а дулхи шуреи алсамдаккхара а чІоагІа доакъарий база хьае еза колхозашеи совхозашеи, хьайбаш чудоахкаду отараш хьалде, фермашта механизации электрификации е еза. ХІаьта, ховш да, цу гІулакхага Іалаьмате дукха ахчеи къахьегами дІабахийта эшаш хилар.

Ховш хила деза, хІанз болча боарамах мара хьайбай боахама йинза механизаци а кхы лакхагІа йоацаш колхозашкареи совхозашкареи къахьегама овсарле а хилча дулхи шуреи даккхарга дІадодар Іалаьмате дукха долга, уж продукташ хьайийеш паччахьалкхено лучул дуккха а лаккхагІа да уж яхарга дІадолха маьхаш. Из бахьан долаш дуккхача колхозашка хьайбай боахамгара пайда ца кхачарал совнагІа, зенаш хул.

Долче, уж продукташ йоахилга колхозашта пайдана хургдолаш, хьайбай боахам сихха дегІабоалабара цар материальни безам тІагІоргболаш лакхде деза царгара дулхи шуреи хьаэцаш телаш дола маьхаш. ТІакха мичара дахьаргда цу гІулакха эша ахча? Парте Центральни Комитетои Советски правительстваи шоаш халкъага даьча Кхайкарал тІа бизза тешам болийташ хьахьекхар, колхозашка къахьегамах екъаш йолча доходий ахча кІезигде вайга йиш ца хилар. ТІемах мохк лорабелга чІоагІдара зе а деш, юрта боахамга дахийта йиш яц ахча. Вай экономика дегІакхувла лард йолча индустрега ухийташ йола вложенеш кІезигьяра наькъа тІа довла а е чуІе цІенош кІезигагІа хьалдара чотах ахча лаха а йиш яц вайга.

Доллача гІулакхий а тороний а массе оагІорахьара зем а баькха, бежана, хьакхий, устагІан, гаьзан, оалхазара дулхах телаш дола дІаэцара маьхаш юкъера лаьрхІача 35 процент лакхде лаьрхІад КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советон. Цу цхьан ханна лакхбе лаьрхІад дулхагеи дулха продукташкеи бода дохкара мах юкъера лаьрхІача 30 процент, хІаьта иштта бежана даьттага бодар юкъера лаьрхІача 25 процент.

Парте Центральни Комитетои Советски правительстваи кхетаду, мадарра аьлча маьхаш лакхделга ца эшаш гІулакх хилар. Парте кхетаду, дулха, дулха продуктай, даьтта маьхаш лакхдар бахьан долаш тоъал хало кхоачаргхилар, уж продукташ ийяра йола бахача наьха торонаш кІезиг-дукха эшалургхилар, дезала бюджета Іаткъаргхилар. Наха хулаш дола зе тарлучча тайпара кІезигдар духьа лохбе лаьрхІад шекарга бода а, хІаьта ишта вискознии штапельнии кІадашкеи цу кІадаех яьча хІамашкеи бода а дохкара мах.

ДІаэцареи дохкареи маьхаш лакхделга — ца дича даргдоацаш хинна гІулакх. Цо йиш хулийтаргъя колхозашка хьайбай боахам дегІабоалабара кхы тІа а расходаш е, новкъостал дергда дулхи шуреи сихха алсамдаккхара, тІеххьара а, цунах гІойле яртья деррригача советски халкъа.

Мехка массе миІингашкара къахьегамхой откликаш ух КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи Кхайкарала хьакъехьа. Промышленни предприятешкарчеи гІишлонашкарчеи болхлоша, колхозхоша, совхозий болхлоша, советски интеллигенце, союзни республикай городашкарчеи юртащкарчеи къахьегамхоша хьаллоац партеи правительстваи яь решени. Советски наха нийса кхетаду юрта боахама деш дола новкъостал лакхдар духьа хьайбай продуктай дІаэцара маьхаши царга хьежжа дохкара маьхаши лакх а деш даь гІулакх динза даргдоацаш хинна хилар. Советски наха йоах: из динза даргдоацаш а нийса а гІулакх да!

Дулхеи, дулха продуктани, даьттаи маьхаш кІезиг-дукха лакхдар ханна этта гІулакх да. Юрта боахама къахьегамхой тІагІертта кхьегаш ба дулх, шура яккхара гІулакха укх гарггарча хана боккха гІа баккхар а, къахьегама овсарле лакхъяр а, продукташ яхарга дІабода мах дикка лохбар а духьа. ХІаьта продукташ дукха хуле, уж яхарга дІабода къахьегам хадданза лохлуш хуле, йиш хургья дІаэцара маьхаш кІезигде а цу цхьан ханна дохкара маьхаш лохде а.

Партийни организацеш, пропагандисташ, агитатораш декхарийла ба Кхайкарал тІа гІоттадаьча дешаех къахьегамхой дІакхетабе. Кхы цІаькха а цІаькха а дІакхетабе беза советски нах юрта боахам айбелге ерригача парте, деррригача халкъа керттера гІулакх хилирах.

КПСС XXII-ча съезда исторически решеней, парте керда Программа кхоачаш а еш, мелъэшар дергда вай оттаяь планаш 1962 шера хІара колхозои совхозои тешшаме кхоачашъяра а, хьайбай продукташ алсамъяхара гІулакха юкъе, коммунизм хьалъяра гІулакха юкъе шоашкара доаггІаш дола дакъа лацара а.

ЛАККХА СИГАЛА ЯДЕРНИ ЛЕЛХАМАШ ДЕЛГА ДІАДАККХА

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬС ТВА ЗАЯВЛЕНИ

МОСКВА, 3 июнь. (ТАСС). США правительствас хьакхайкадаьд, белгалдоах заявлене тІа, Тихи океана тІа хІанз ше дІахьош йола ядерни герзашта тохкамаш дара сери лелача хана массехк бІаь километр лакха сигала ядерни лелхамаш делга а лаьрхІа да, аьнна, мегатонни низ бола лелхамаш юкъе а долаш. Ядерни герзаш кийчделга космосе а хьош кхы а дукхагІа деррригача адамий хьаштех хьокхалургдола, Іалаьмате кхерамера керда гІулакхаш де лерхІаш США хилара ерригача паччахьалкхенийи халкъийи терко тІаерзае езаш лоархІ Советски правительствас.

Ионосфера кегаярои чуувзара моттигаш хьахиларои шоашта тІехьа хьаде тарлургда йоккхийча аренашка цхьан юкъагІа радиобувзамаш совцаделга, цу тІа а хІанз укх сахьате тешам боллаш дІаала йиш йолаш а дац, из мел дІаьхлургда, аьнна. Дуккхача хана радиобувзам бохаро лер тІара даккха тарлургда лаьттан дуккхача районашкара леррагІара вахар. Лаккха сигала ядерни лелхамаш даро кхы а йоккхагІа халонаш оттае тарлургда вай космонавташта — вай заман турпалашта хьалхашка, кхы дІахо а саг космосе кхачара духьал.

Заявлене тІа белгалдоах, лаккха сигала боккха низ бола ядерни лелхамаш даро боарам тІара даха тарлургда атмосфера лакхехьара тІолнаш, хІаьта цо шийна тІеххьа лаьттан тІа хьатІаданза даргдац дуккхача хана дІаьхлургдолеи лоархІам бе хала долеи керда гІулакхаш, къаьстта аьлча, тІехьале во йолча оагІорахьа ха-оттам хувцалулга. Цу дерриганеша геттара дика хьахьокх лаккха сигала США правительствас ядерни лелхамаш дича, ерригача паччахьалкхений хьашташта новкъа долаш, дуккхача наьха вахара юкъарчал доаццаш Іоткъам беш из хургхилар.

ЦІи хезза а сий долаш а бола дуккха американски Іилмахой, йоах Советски правительства заявлене тІа, чІоаггІа новкъа яьнна ба США правительства планаш. Лаккха сигала американцаша ядерни лелхамаш дара духьал новкъарле е аьнна кхайкарал даьд деррригача дунен тІа а вовзаш волча английски Іилмахочо Бернард Ловелла. Деррригача дунен тІара Іилмахой-астрономаши астрофизикаши чубоагІаш йолча дунен халкъашта юкъерча астрономически цхьоагІоно хІанз дукха ха йоаццаш лаьрххІа соцам баьб деррригача дунен барт цу гІулакха ца хилчеи деррригача дунен тІа из дош массе оагІорахьа Іома ца дичеи цхьаннне а бокъо яц лаьттан гонахье кІезиг-дукха а хувцаргйолаш дола хІама де, аьнна.

Из ишта доллашехьа а, белгалдоах заявлене тІа, лаккха сигала ядерни тохкамаш де безам болаш ше хилар ца дитарал совнагІа, уж тохкамаш укх гарггарча хана дергда, аьнна, укх деношка кхы цІаькха а хьакхайкадаьд США правительствас.

Иштта хьоаха ца деш дита йиш йолаш дац, белгалдоах заявлене тІа, лаьттана гарггарча аренашка ядерни тохкамаш дара кийчо елга, маьршача гІулакхашта космосах цхьана пайда эцара хьакъехьа Советски Союзанеи США-неи юкъе переговораш латтача хана тІа дурраза нийс а даь США правительствас леладеш хилар. Маьршача гІулакхашта космически аренех цхьана пайда эцара хьакъехьарча дешах дувцари леладери цхьатарра долаш США правительство ца хилар новкъа долга дІааланза далац.

Нагахьа санна ше дагакхоабар чакх а доаккхаш, планах лаьррхІача тайпара лаккха сигала ядерни лелхамаш США правительствас дойя, белгалдоах заявлене тІа, цо цунна шийна дІатІаэц дунен халкъашта юкъера лоаттам цІенхашта ирбаларах бола беррига бехктохкам. Лаьттана гарггарча аренашка ю тІема кийчонаш шеръеш США-с деча гІулакхаша динза ца а доалаш Советски Союзана хьалхашка оттадергда цу хьалех ший кхерамзле, социалистически деррригача машар хьаштдолчеи мехкий кхерамзле Іалашъяра де доаггІар делга. Алхха хургдар ца довзача деятелашта мара хетаргдац лаккха сигала ядерни тохкамаш дарах США-на моллагІа а тІема аьттув болаш хІама хург ма дий, аьнна. Из ца хилийта хьожаргья СССР правительство.

Законах а долаш халкъаша дІадехар хьал а эца, массе а тайпа ядерни тохкамаш делга даим а сопадара хьакъехьа барт бара наькъа тІа а яьле, лаккха сигала ядерни тохкамаш деррригача адамий хьаштий духьа ца деш а дита яхаш США правительство тІахьех Советски правительствас.

Продукци яккхарга дІабода мах лохбара къовсам лоаттабу партийни организаце

Грознерча химзавода № 17-18 йолча цехе соахка во латтар арахецаш йола продукци яккхарга дІабода мах лохбара гІулакх, кхом боацаш йоайора бедал, технологически режим телхайора, цудухьа беза хулар продукци яккхарга дІабода мах.

Из гІулакх вІаштІехьдоацилга а хайна, цеха коммунисташа оарцдаькхар.

Партийни организаце тІадилларах заводе проверка йир агрегатех, оборудованех пайда мишта эц хьожаш, зехьа йовш йола бедали продукташ ца йойтара деш фуд хьожаш. Проверка йича гучадаьннараш дийцар цеха партийнии профсоюзнии собране.

Из дош цу тайппара дийцар цеха производственни совещане а. Цунах кхоачам а ца беш, сменашка беседаш докладаш йир коммунисташа продукци яккхарга дІабода мах лохбар коммунизма материально-технически база хьаеча советски наха хьалхашка латта декхараш толаме кхоачащдеча мел боккхача лоархІаме да хойташ. Массанахьа а дика бІаргагургйолчча моттигашка хьалтеха яр халкъа боахама чІоагІа эшаш йола химически продукташ кхетамца хьаяра тІахьехаш йола гойтара агитаци. Лозунгашка, плакаташка, листовкашка бокъонца хьахьокхар продукци яккхарга дІабода мах лохбар, балха технологически режим нийса вІаштІехьъяккхар производственни плани тІаийца социалистически декхараши кхоачащдара мел лоархІам болаш да.

Партийни организаце инициативах цехе вІашкайоалайир фенол доаккхача воккхагІа вола аппаратчик волча П. П. Андреева балха хьалха латта опыт.

Кхом а беш химически продукци яккхара цеха коллектив оарцагІъяккхар бахьан долаш планаца нийсдича дуккха дуккхагІа фенол, ацетон, мительтерол, чоалханера фенол даьккхад цехо. Планах кІезигье лаьрхІа хиннначул 0,2 процент дуккхагІа кІезигьяьй дІаухийташ йола бедал, электроэнерги — 12 процент, Іи — 2,5 процент, каустически сода — 25,6 процент.

Фенола цхьа тонн яккхарга додаш хинна 37 соми 58 кепиги 29 сомагеи 83 кепигагеи кхоачаш лохдаьд. Цунца цхьана лакхъяьй цун дикал а.

Продукце дикал беттагара беттага лакхъеш хьайоагІа цеха коллектив. Масала, кердача марках арахецаш да хІанз ацетон, вешта аьлча цу химпродукта дикал дуккха а дукхагІа лакхъяла езаш я.

Продукцеца хила ца йоагІа хІамаш къоастаелга лер тІа дакха вІаштІехьдаьннад партийни организаце, хІаьта цо зехьа ца дойташ соцадаьд фенол, керттера бедал — изопропилбензола гидроперекись дІаахийтара боарамаш лохдаьд, щелочь юкъейоацаш ацетон хьакъестаде доладаьд, и. кх. дІ. Технологически карта хувцаро аппаратчикашкара дІадийхар цар шоай болх кхы а дикагІа кхоачашбелга.

Ремонт йоацаш болх беш йоаха ханаш йІаьхъяр духьа, кубашта меттел кипятильникаш оттаяьй, эргаяьха тоаяьй фенольни кІувна схемаш.

Боккха болх баьб оборудована реконструкци еш а шеръеш а, керда мощносташ балха юкъехкухьаш. Из бахьан долаш укх шера IV-ча квартале 20 процент дукхагІа арахеца лаьрхІад феноли ацетони.

Кхы тІа а эггара кердагІа йолча тІахьожамеи автоматикан приборашца кийчъяьй агрегаташ, колоннаш латтача мугІарах ротаметраш оттаяьй, дуккхача колоннашта автоматизаци ергйолаш схемаш оттаяьй.

Рационализаторски болх боаржабарца дувзаденна да продукци хьаярга дІабода мах лохбелга. Рационализаторски предложенеш балха юкъеяхьарах баьнна пайда 21 эзар сом совгІа ба.

Уж деррига хІамаш кхоачащдеча юкъе кІезига дакъа лаьцадац цеха партийни организаце, коммунисташа. Цхьабакъда, цехе хІанз а кІезига дац пайда эцанза диса, продукци арахецарга дІабода мах дІахо лохбара, производственни планаши социалистически декхараши толаме кхоачащдешшехьа къахьегам кІезигагІа дІаахийтара дола кхоачамаш. Уж гучадоахаргдола наькъаш хьахьекхар «Продукци яккхарга дІабода мах лохбар духьа партийни организаце къовсам мишта лоаттабу» яхаш цеха начальника коммуниста А. Брука отчет а луш, дукха ха йоаццаш хиннача завода парткома шеррача заседане. Укх гарггарча хана дІадаханза даргдац кІувнаген фенольни хигеи совнагІа ахча ухийтилга, сихагІа тохкамаш де деза продукцеца хилийта йиш йоацача хІамашта анпонитови нейтрализацена, фенольни кІув цІенбеш йола процесс эргаяькхха тоае еза. Шоай беррига низ уж практически декхараш кхоачащдара тІаберзабаьб хІанз цеха партийни организацеи (парторганизаце секретарь А. Воронов) коммунисташеи.

Н. ОЛИМПИЕВ.

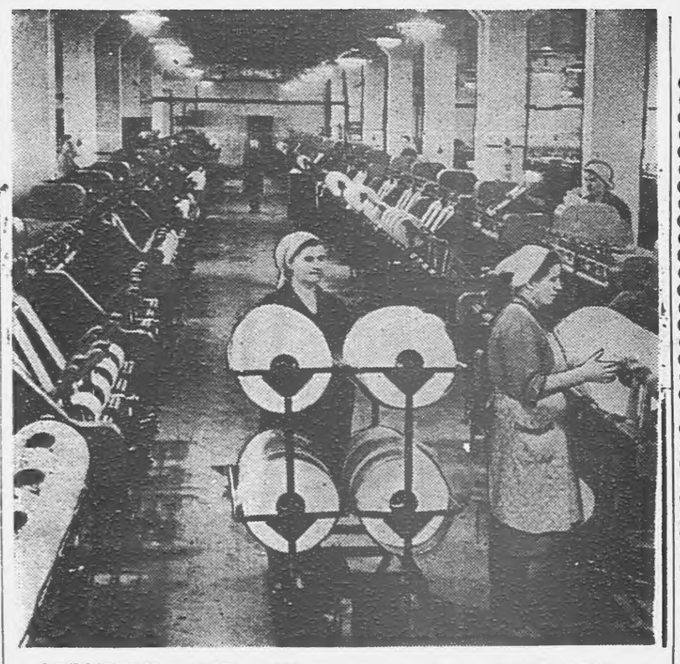

ЭСТОНСКИ ССР. ХІанз кхоачаш шу а дизадац семилетка керда гІишло — В. И. Ленина цІерахча «Кремгольская мануфактура» яхача комбината чуйоагІа Георгиевски фабрика болх бе йолаенна. Къонача предприяте коллектив комбинате дикагІбарий мугІарашта юкъеяхай. Шу доладелча денз планал совгІа 62 тонн хьийзача таь еннай цо. ЭССР XXII шу дузача денга планал совгІа 90 тонн гаргга хьийзача таь яла лаьрхІад коллективо.

Сурта тІа: Пензенски заводо яьча ленточни машинашца кийчъяь Георгиевски фабрика керда кийчон цех.

В. Горбунова сурт.

ТАСС фотохроника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Ший хана Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета ялхлагІча сессе дийцадар фу де деза дарбан балха боарам лакхбара, больницей, поликлиникий, лорий участкай, фельдшерски пунктий материальни база чІоагІъяра, вай республике медицински кадраш хьахаржара а дІанийсъяра а болх тоабара.

Мишта кхоачашбу из соцам? Цу деша хетаяьяр Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани. Цун балха юкъе дакъа лоацаш яр республика медицински болхлой актив. Президиумо ладийгІар унахцІенон министра нов. Дагаевай докладага, унахцІенноннеи социальни Іалашвараи геттара йолча Лакхехьарча Совета комиссе председатела нов. Эпендиева содокладага.

ЯлхлагІа сесси хинначул тІехьагІа дІадахача шин шера, дукхагІа хиннад больницешкара маьнгеш, 238 лори 325 юкъера образовани йола медицински болхлои тІакхийттав.

Курчалой яхача юртеи Карабулакски станицеи хьал а яь болх бе дІаеннай больницеш, гор. Грозне № 2 йола бераш ду цІаи санэпидстанции, Новая Катаяма яхача поселкеи Грозненски химически заводеи поликлиникаш. Керда гІишлош хьал а яь шеръяьй Гудермесски, Ведана, Ачхой-Мартана районни больницеш. ДукхагІа маьнгеш оттадаьд Шаьларча, Наьсарерча, Урус-Мартанерча больницешка. Йийбай туберкулеза духьалара учрежденеш. Профилактически дарбаш мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш лохденнад нах цамогаш хулга.

Промышленни предприятей болхлоштеи, гІулакхерча нахаи, дикагІа болча юрта боахама къахьегамхоштеи диспансеризаци яра болх тоабеннаб. ТІеххьарча шин шера предприятешка болх бечар къахьегами быти тоаеш совнархоза, министерствай, ведомствай кулгалхошца цхьана республика санитарни служба бу болх лакхбеннад. Нах бахача дуккхача моттигашка хиш дехкад.

Республика дарбан учрежденешка 42 общественни совет вІашагІъеллай .ХІара шера чакхдоах унахцІенон Ди.

Дош дувцача дакъа лоацаш хиннача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела нов. Алмазова, Президиума председатела заместителя нов. Тепсаева, РСФСР унахцІенон министерства управлене начальника нов. Тикуно ва, писателa нов. Арсанова, республикански больница керттерча лоро нов. Миронова, облсовпрофа председателa нов. Сидельникова, госконтрола Нохч-ГІалгІай группа викало нов. Шевченко, кхыбараша шоаш даьча къамаьлашца белгалдаькхар унахцІенон органий, моттигашкарча Советий исполкомий, министерствай, организацей балха юкъе хІанз а цІенхашттара кхоачамбоацараш хилар.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо унахцІенон министерство декхарийла йир къахьегамхошта дарба дара балха юкъера кхоачамбоацараш дІадахара. Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета тІадиллар, Лакхехьарча Совета ялхлагІча сессе соцамаш кхоачашдара бу тІахьожам чІоагІбар.

ДУКХАГІА ГУЛЪЕ МЕТАЛЛОЛОМ

Чакхбаьннаб металлолом гулъяра бола укх шера бІаьстан месячник. Дика къахьийгад республикерча дешархоша из лоархІамера болх беш. Мартеновски пишкашта лаьрхІа 2096 тонн металлолом гулъяьй духьала цу месячниках. Цунах хьае йиш я «С-80» яха бІаь трактор, бІаь комбайн, кхы дуккха а юрта боахама машинаш.

Месячниках металлолом гулъяра республике хьалхара моттиг яьккхай Грозненски района школашкарча дешархоша: заданех 98 тонн гулъе езача цар гулъяьй 165 тонн. Царел дукха тІехьабисабац республике шоллагІа моттиг яьккха Сунженски районе школашкара дешархой а. Кхоалагіа моттиг яьккхай Наурски районерча дешархоша. Школай кулгалхоша, комсомольски организацеша, цу районашкарча берригача дешархоша дика кхетадаьд шоашта хьалхашка латта декхараш.

Цхьабакъда, республике дукха я металлолом гулъяра план кхоачаш ца еш йола районаш а. Царех я Старопромысловски, Октябрьски, МагІалбика, иштта кхыйола районаш.

ДІахо йодача хана цар кхетаде деза металлолом гулъелга бехктокхамера гІулакх долга, цхьанна а тайпара из ледара дита йиш йоацилга.

П. НОВОКРЕЩЕНОВ,
Росглавтормета Нохч-ГІалгІай управлене инженер.

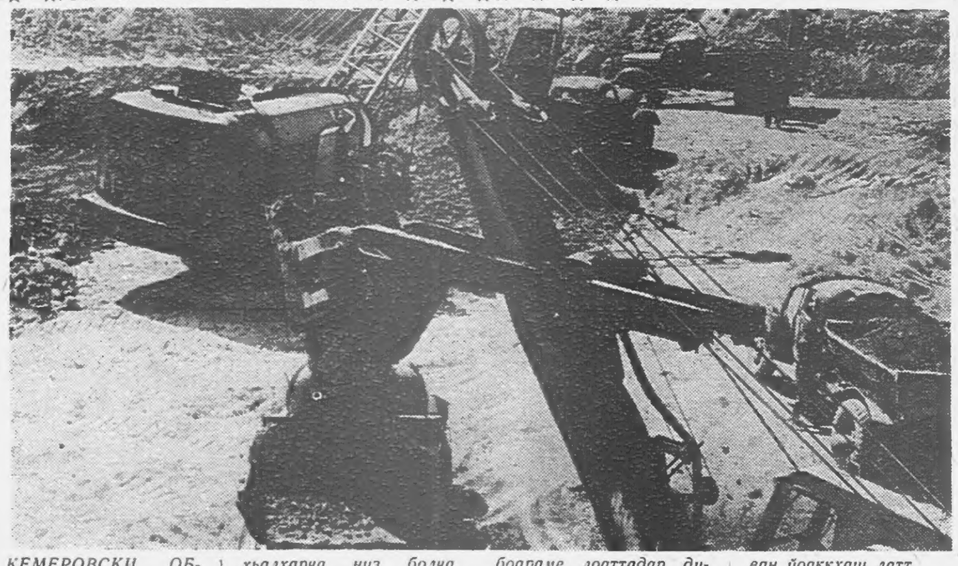

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. Кузбасса энергетически системана тІакхетаргья цхьаькха цхьа электростанци. 1963 шера болх бе йолалургья Беловски ГРЭС. Эггара хьалхарча низ болча турбинана лаьрхІа жестки каркас еш боахк монтажникаш. Боккха Іам хьабе йиш хулийтаргья цига хьалъеча сунто.

Іам чура хий эшшача боараме лоаттадар духьа хьалъеш йолча хий дІахецача шлюзе тІехьара балхаш дьа доалаш латт. ГРЭС-а шоллагІча очереда керттера корпус хьалъяра котлован йоаккхаш латт.

СУРТА ТІА: шоллагІча очереда керттерча корпуса котлован йоаккхаш латт.

В. Войтенко сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЫНА ДУХЬАЛ—КЪОВСАМ

Нохч-ГІалгІайчен интеллигенце дукха ха йоаццаш газеташ тІа яздаь «Ды—халкъа опиум» яха письмо республике чІоагІа дувцаш а, хІаьта массане къоабалдеш а да. ТІехь-тІехьагІа дуккхагІа письмош ух тхога цу хьакъехьа. ХІанз вай мехка коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха Программа кхоачашъеш чуйнна къахьегаш советски халкъ доаллача хана, дына гІулакхаша еш йола новкъарленаш ювцаш язду Нохч-ГІалгІайчен интеллигенце. Цудухьа цІенхаштта къовсам лоаттабе беза дына гІулакхашца. Тахан оаха кепа тох царех цхьадола письмош.

Дына гІулакхаш дута ха хьакхаьчай

Нохч-ГІалгІайчен интеллигенце группа «Грозненский рабочий» яхача газета тІа араяькхха «Ды — халкъа опиум» яха статья йийшача дукха хІама дагадехар сона. Дуккхача масалашца бакъ а деш, автораша къоаггадаь дика хьахьокх дына гІулакхех доккха зе доалаш хилар.

Турпалерча къахьегамца чуйнна шоашта сийрда, гІоза вахар хьалдеш советски нах боахкача хана къаьстта а новкъа да дІаяхача замах юхедиса, хІанз а цхьацца-болча тІехьабисача наха леладу дына гІулакхаш. Вай коммунизмага хьоча наькъа духьаленаш ю цар. Дыно хьаллоаттадеш да къахьегамхой кхетам юхабетташ, цар унахцІенонна зулам доалаш, боахамашта зе деш, къаьстта а кхалнаьха бокъонаш телхаеш дола гІулакхаш: мурдий тоабаша леладу зерараш, мархаш, дукха истий кхувлилга, низагІа маьрс ухийтилга, иштта дуккха кхыдараш а.

Цу деррига хІамай уйла яьчул тІехьагІа аз соцадаьр ер да: дына гІулакхаш цІендаь дІакховса деза ха хьакхаьчай! Из дара тІахьех аз вай республикера беррига къахьегамхой.

Б. ДЖАНГУЛЬБАЕВ,
Шелковской район, кирпишкий завода болхло.

Дыно новкъарле ю...

Боккхача теркамца йийшай аз дукха ха йоаццаш «Грозненский рабочий» яхача газета тІа хинна нохч-гІалгІай интеллигенце группо язьяь «Ды — халкъа опиум» яха статья.

Боккъалдар аьлча дыно я а ю къахьегамхошта сийрда вахар кхолла новкъарле. Аз йиъ класс яьккхачул тІехьагІа дІахо деша ца а йохийташ йитар со. Цул тІехьагІа ши шу даьлча, Казахстанера тхоаш цІадаьхкачул тІехьагІа Шаьларча № 2 йолча 8 шерарча школе деша яхар со, даьшца дийца а дийца.

Цул тІехьагІа диъ шу даьннад, хувцаденнад са даьи-наьнеи догуйла. ЧІоагІа дага доалл царна аз ца дешаш дІадахийта 2 шу. Тха школерча хьехархоша Езиевгареи, Смирноваси, Мараковаси, иштта кхыбарашеи боккха кхетама болх бир са даьй дог-уйла хувцаш.

Дынцеи шариІатацеи дувзаденна да дукха истий кхувлар, кхалнахах урдош йийдар, иштта кхыдараш. Вайна юкъе дукха нийслу дынах дувзаденна харца-хьара гІулакхаш леладеш моттигаш.

Цу харцахьарча гІулакхашта духьал лоаттабеча къовсаме керттера моттиг дІалаца еза общественносто, къаьстта юрташкарча интеллигенце. Вахарцара масалаш а кхувлаш дІадувца деза дынах доахка сакхаташ, цо къахьегамхошта деш дола зе.

ДукхагІа йоаххо е еза кхалнах общественни вахара юкъеозара, ерригача йийнгашка дешийтара.

С. ПАЙХАЕВА,
КПСС Шалински райкома парткабинета библиотекарь.

ДЫ ДЕШАРА МОАСТАГІА БА

Во а дика а дукха бІаргадайна саг ва со. 65 шу даьннад са. Дешарах а кхеваь, гІоза вахар а деннаь вайнаьха бераштa дешар хьеха хьехархо а ваь, дуккхача эзарнешта санна сона а сийрда никъ хьабийлар дуне мел латт адамий дегашкахь вахаргвола Владимир Ильич керте а волаш даьннача Советски Іаьдало.

Халкъа бераштa дешар хьехаш дуккхача хана денз аз баь болх бахьан долаш персональни пенси а хьожадаь, тахан воккха хиннача дийнахьа виззa Іалашваьв со Советски Іаьдало.

«Грозненский рабочий» яхача газета тІа республика интеллигенце группо арадаьккха «Ды — халкъа опиум» яха гуччахьара письмо дийшача аз сай декхар лаьрхІар цу письмо тІа дувцараш дизза хьаллоацилга.

Дынах доахка зуламаш чот йоацаш дукха да, цхьабакъда сона къаьстта белгалдаккха лов: ды дешара моастагІа ба. Болче, адамий ираза моастагІа ба из.

К. ДАУДОВ,
пенсионер, Шелковской районера Гребенская яха юрт.

ПАЙДА БАРГБАЦ ДЫНАХ

Ший ханнахьа жепа теха а боккха пайда луш а я дукха ха йоаццаш «Грозненский рабочий» яхача газета тІа хинна «Ды—халкъа опиум» яха статья. Нохчаштеи гІалгІаштеи юкъе хІанз а баь дынахи шариІатахи тешаш, нийса аьлча, цар боадон кІалхара баланза бола пах.

Ховш да дынах къахьегача наха цІаккха пайда баьнна ца хилар. БІаьхийча наха из дагалаьцаб къе нах боацабе, къахьегарий чотах дуне даар духьа.

ХІанз вай мехка коммунизм хьалъеча хана чІоагІа зене баьдыи шариІати. Цудухьа лоаттабе беза дынца а цунца дувзаденна мел долча харцахьарча гІулакхашца а лира къовсам.

С. ТАРАМОВ,
Ачхой-Мартана районерча «Лермонтовский» совхоза шофер.

Дика агитатор

Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза шоллагІча отделене каст-каста хулаш а хьаштволаш а хьаша ва агитатор Сулейманов Шайахьмад. Ше отделене болх бе волавеннача хьалхарча деношке а денз хьахьекхар цо ше эггара воккхагІа вола общественникагитатор хилар. Юхьанцарча комсомольски организаце секретарьи тракторно - полеводчески бригада учетчики ше волашехьа а ха корайоагІа цунна кхашкарча болхлошца а хьайбаш леладерашца а беседаш е.

Нов. Сулейманова беседаш яьй вай парте XXII-ча съезда решенеш ювцаш а тІехьагІо КПСС ЦК мартовски Пленумен коммунизм хьалъечун моральни кодексан хьакъехьа а. Шайахьмада эггара дукхагІа беседаш ю кхашкарча болхлошца хьажкІаши шекара свеклан малагІча наькъашца кхейича дикагІа хургъя хойташ. Хьажкіаш лелаерашта цо йовзийтар вай маякаш болча Зармаева, Джамалаева, Кусиевай балха опыт.

Укх деношка нов. Сулейманова дийцар хьажкІаш хьувкъаяра тІехьа орловчанаша лаьцача Ерригроссийски яхьа хьакъехьа. Цудухьа дика порядок я цун бригаде а. Дика кийчъяьй гойтара агитаци, бригадерча механизаторашта массаза а довз дунен халкъашта юкъера гІулакхаш. Иштта цо шоай йоакхо юндаь везаш а сий деш а ва из къахьегамхошта юкъе.

Иззамо къахьегамхоша сий деш а царна безаш а ба коммунисташ Князев Василийи Мочигов Лаьчеи.

Цу агитатораша шоашкара доаггІаш дола дакъа лоац КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяраи тха совхоза юрта боахама культураш хьувкъаяраи юкъе.

М. ШАВХАЛОВ,
«Дружба» яхача совхоза рабочкома председатель.

СЕРДАЛО

2-гІа оагІ, 7 июнь, 1962 шу.

ВАХАРЦА АЙХХА БУВЗАМ БОЛАШ

Вай партеи халкъеи вахар чухь керда этап я КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш.

Кхыдолча боахамашка а санна, тха опорно-хьокхама боахаме бокъонца долаш долча хьалашка сихха кхоачашде дезача керттерча дешаех цаІ да къахьегам дика вІаштІехьбоаккхилга, партийни терко дукхагІа тІагІоргйолча а лоархІамегІарча балха участкашка тІахьожам лоаттабергболча а тайпара низаш дІаоттаделга.

КПСС Программана, парте XXII-ча съездей КПСС ЦК мартовски Пленумеи решенешта еш йола кІоарга пропаганда, шерра йоаржаяь идеологически балха еррига формаш организаторски балхаца, коммунисташи парте боацараши юрта боахам айбар духьа лоаттабеча хьинаьрча къовсама юкъеозарца ювза хар моттигерча партийни организацей доккха а лоархІамера а гІулакх да.

Цудухьа хІанз, бІаьстан юхье кхашка балхаш деча деношка — культураш дІаювча, йол хьокхача, дІайийнача хІамашта гІулакх деча хана, звеношка, бригадашка, фермашка, отделенешка беча массово-политически организаторскии балха къаьстта чІоагІа уйла тІайохийт тха совхоза партбюрос.

БІаь гаргга агитатор, лектор, докладчик ва денна механизаторашта, кхашка а хьайбай боахаме а къахьегача болхлошта юкъе болх беш. Шо-шоашта балха участкаш дІа а енна дІаоттабаьб уж партбюрос.

Доккха декхар дар хьажкІаш дІаювча хана механизатораша кхоачашде дезаш хиннар — 2550 гектар квадратно-гнездови хьисапе дІаювлга. Опорно-хьокхама боахама партбюроси специалисташеи 10 дийнахьа семинар йир механизированни звеной звеноводашца, бригадирашца. Цига докладаш йир хьажкІаш лелаяра толашагІа дола гІулакхаш дувцаш, квадраташ мишта нийсъе еза, сеялка мишта вІаштІехьъяккха еза хойташ. Уж тайпа докладаш яьй отделене агронома нов. А. Андрианова, керттерча агронома нов. Полякова, механика нов. Рассказова.

БІаьстан юхье кхашка деш дола балхаш дІадоладалалехьа агитаторашца кустови семинараш йир партбюрос (хІара отделене), дикагІча ханашка сихагІа бІаьстан юхьера кхашкарча балхех лоархІадергдолаш массово-политически болх дикагІа фу даь вІаштІехьбоаккхаргбархьогІ яхаш декхар а долаш. Цу семинарашка къамаьлаш даьча тракторни бригада бригадира коммуниста нов. В. И. Жалкина, тракториста коммуниста нов. А. И. Неткачева, кхычар дувцар, беседаш еча хана шоаш КПСС XXII-ча съезда материалаши мартовски Пленума решенеши совхоза коллектива, бригада, звеной декхарашца айхха ювзаш хилар.

ХІанз, кхашкара балхаш чІоаггІа сихденнача хана — чуэца езаш йол, ларга дезаш жа, дІайийнача хІамашта де дезаш гІулакх, кхачаш латта дика хьийкъа ялаташ чуэцача хана кхы а дукхагІа бехктокхамегІа да агитаторашта хьалхашка отдадаь декхараш — йол арГІаш даь яккхара, хьажкІаш оасарах хІама юкъе доацаш цІенъяра, ялаташ сихагІа чуэцара бригадай коллективаш оарцагІйоахилга.

Де а доагІаш механизаторашта юкъе сий деш ва тракторно-полеводчески бригада учетчик Ляхов Иван Васильевич. Ший беседашка цо дувц парте XXII-ча съездеи КПСС ЦК мартовски Пленумеи решенешта мехкарча къахьегамхоша гІулакхашца жоп луш хиларах, доазол дехьарча гІулакхех, тракторни бригадера гІулакхаш мишта лел а коллектива декхарех а. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац коммунистически къахьегама бригада яха цІи яккхар духьа къовсам лоаттабеш коллектив а йолаш йола из бригада совхозе хьалха латтачарех лоархІаш хилар. Дега тоамбар хул хьажкІий кхаш бІаргадайча: квадраташ нийса я, тІаяьнна хьажкІаш гІа санна сийна а хенаш сома долаш а я, оасарах хІама дац цхьаннахьа а.

ХьажкІий кхашта юхье юкъара доахан диза хургдолаш Іа даккха моттиг кийчъеш ба механизаторашш. 406 гектара тІара гурахьа дийна рожьи 196 гектара тІара люцернеи хьекха а баьнна, царех хІанз токхораши холаши деш ба уж. Доакъараш кийчдеча яхье а баьнна чІоаггІа къахьегаш ба холаш дераш, стогометателий машинисташ, волокушаш тІа болх бу механизаторашш. Шоай балха нормаш тІехкхоачашъю укхаза болх беш мел волчо — СШР-05 яхача стогометателa тІа болх беча Крымов Василе, холаш деча Кремнев Ивана, Четвертов Василе, Медведев Ивана, волокушаш тІа болх беча механизаторашa.

Йол лоаттаеча а доахана Іа доаккхаргдолча а моттигашка 400 тонн дикача аьла тІаэзай коммунист нов. Поплутин управляющи волча № 3 йолча отделене коллективо. БІаьстан юхье деча балхашка лелаеча социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцай цу коллективо. Карара кара тела совхоза ЦІе байракх еннай цунна партбюрос, хІаьта цо из чІоагІа а лелаю.

Цу отделене партийни группо лаьрхІад доакъар кийчдеш воскресник де. Комсомольцашцеи парте боацачеи агитаторашца цхьана поселке бахача наха юкъе хьехама болх баьб, ханнахьа доакъараш кийчдар а хьайбай продуктивность лакхъяр а чІоаггІа лоархІаме долга царна дІа а хойташ. Из дика кхета а даь, холаш де 90 саг араваьлар. Цу тайппара, делкъа ха а хилалехьа вІашкатеха яьлар 100 тонн май бетта яьккхача дикагІа йолча аьла.

Коллектива юкъе хьехама болх баь ца Іеш, агитатораша арайоах боевой листокаш, кхоачамбоацараш гучадоах, совхозе арадувлача пенгазеташка дакъа лоац, кхашка тІехьа бийсаш йоахаш бола болхлой мишта бах, цар буа кхача миштаб, царна телаш бола болх а мах а мел ба хьеж.

Масала, отделене агитатор нов. Забейворотин Андрей доакъараш кийчдара гІулакх чІоагІа лоархІаме хилара хьакъехьа беседа еш волча хана болхлошкара гучадаьлар цунна холаш дара а доакъар тІаозара а оттаяьча нормашта уж раьза ца хилар. Цул тІехьагІа из дош партбюрогеи дирекцеги кхьачар. ТІаккха плановика И. А. Панасенкоси балха нормашкеи алапешкеи хьожаш йолча инженера М. Ф. Саблинаси тохкамбича балха нормаш а къахьегамах тела мах а хувцабелар, царех хилар къахьегама овсарле лакхъеш а болхлой материальни безам тІабохийташ а йола стимул.

Уж тайпа дешаш агитатора хьаштдолаш а уж цо къестадеш а йола моттигаш кІезига яц.

КПСС ЦК Пленума решенеш кхоачаш а еш кердача тайпара болх эрга а боахаш, боахама деш дола партийни кулгал тоа а деш, совхоза парторганизацеи цун агитколлективои сийленца кхоачашъергья ялат, дулх, шура, тха, фуаш, кхыйола продукташ яхара йола 1962 шера заданеш.

А. ФЕДОРОВ,
Терски опорно-хьокхама боахама партбюро секретарь.

ДикагІйолча цехе

Доккхий толамаш даьхад укх шера пхе бетта «Красный молот» завода кузнечно-прессови цеха коллективо. Май бетта план ханал кІира хьалха кхоачаш а яь, планал совгІа дукха продукци арахийцай цо.

Къаьстта дика къахьийгад Петра, Чернозубов Николая, Шавлов Александра кулгалдеча кузнечни бригада болхлоша. Шоай нормаш кхоачашъяь а ца Іеш, дуккха тІехкхоачашйора цар. Цар дика кхетаду тахан хьадича кхоана дукхагІа хургдолга.

ДукхагІа йолча хана цу цехе бІаргаго йиш я пенсионер Фучаджи Петр. Балха ший йоккха говзал къонача болхлошта дІайовзийт цо. ХІанз кузнечни болх Іомабу цо къонача болхлочоа нов. Гнилицкена. Болх дика вІаштІехьбаькхха хиларах мехкдаьтта аппаратурана эша люка корпусаш нормах 11 арахеца езача тъкъаьннега кхаччалца арахец цеха болхлоша.

Москвичаша дІадоладаь гІулакх къоабал а деш, хьаллоац кузнечно-прессови цеха коллективо. Технически прогресс дІахо а дегІайоалаяра шийна де мел могар дергда цу коллективо.

Е. СВЕНТИЦКИЙ,
инженер-нормировщик.

ХЬИНАР СОВДАККХА, ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ!

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ

Республикерча дуккхача колхозашен совхозашен тІагІертта кхоачашду хьайбай продукташ дуккхагІа яхара шоаш тІаийца деккхараш. Дика да тІеххьарча хана дулх кийчделга сихха лакхдалар. ДУХХЬАЛ МАЯ ТІЕХЬАРЧА ИТТ ДИЙНАХЬА, ДИЙНА ДОЛЛАШЕХЬ А ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ДЕХКАЧА ХЬАЙБАЙ ДОЗАЛ 1400 ТОНН Я. ИЗ СОАХКА ЦУ ХАНАРЧА ИТТ ДИЙНАХЬА ДЕХКАЧУЛ ШОЗЗА ДУККАГІА ДА.

Паччахьалкхенга хьайбаш дохкара ах шера план ханал хьалха кхоачашъяьй Надтеречни Курчалойн районий боахамаша. Дулх дохкилга дика вІашагІделла чакхдоаккх Сунженски, Первомайски, Ножай-Юрта районий а кхыча районий а боахамаша. Цхьабакъда, иштта дика лелац гІулакхаш массанахьа а. Грозненски районе духхьал 39 процент мара кхоачашъяьяц ах шера дулх дохкара план, хІаьта Урус-Мартана районе — 46 процент. Цу районашка дулх дохкилга соахкарчул а лохденнад.

Грозненски управлене дерригa боахамаш хьанйцача, ах шера план духхьал 45 процент мара кхоачашъяьяц. Из цІенхаштта тІехьабисар да.

ДУККХАЧА БОАХАМАШКА ВО ВІАШАГІДЕЛЛАД ХЬАКХАРЧ ЧУОТТАЯЬ ТОАЕЛГА, ХЬАЙБАШ ДОРСТАДЕЛГА, ВО ЛЕЛ ХЬАЙБАШ ЛОРАДАРЕИ УЖ ДЕБАДАРЕИ ГІУЛАКХ —ТІЕХЬАДИСАРА КЕРТТЕРА БАХЬАН ИЗ ДА.

ТІеххьарча хана лакхденнад шура эцилга. Сунженскин Наурскин производственни управленей боахамаш хьалха латт. ДІадахача шераца нийсдича шура йохкилга дикка лакхденнад цу зонашка.

Цхьабакъда, Грозненски управлене шура эцилга хьалха санна во лел.

Дуккхача районашка иштта во лел бахача наьха къаьст-къаьстача боахамашкара шура эцилга а. Масала, Сунженски районе ах шера йола шура эцара план 4 процент мара кхоачашъяьяц, Наурски районе — 25 процент, Гудермесски — 48 процент.

1-ча ИЮНЕ ДЕНЗ ДИККА ЛАКХДАЬД ДУЛХИ ХЬАЙБАЙ ДАЬТТЕИ ХЬАЭЦАРА МАЬХАШ. ЦУ ДОККХАЧА НОВКЪОСТАЛАХ ПАЙДА А ЭЦАШ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ ДЕКХАРИЙЛА БА, ГАРГГАРЧА ХАНА ДУЛХИ КХЫЙОЛА ПРОДУКТАШИ ЙОАХИЛГА СИХХА ЛАЙХДЕ. УЖ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЙОХКАРА ПЛАН ДУВЦИЛГА ЙОАЦЦАШ КХОАЧАШЪЕЛГА ІАЛАШДЕ.

1-ча ИЮНЕ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА СВОДКА (ЦЕНТНЕРАШ).

Производственни управленеши цар районаши	дулх	шура	фуаш	тха
НАУРСКИ	91	73	77	34
Надтеречни	197	72	134	43
Шелковской	67	81	79	26
Наурски	67	66	67	49
СУНЖЕНСКИ	65	75	88	13
Первомайски	76	78	67	53
Сунженски	68	73	93	10
г. МагІалбик	60	78	59	12
Наьсарен	56	86	98	43
ГУДЕРМЕССКИ	61	63	54	58
Курчалой	103	70	72	88
Ножай-Юрта	71	52	102	46
Ведана	61	42	104	21
Гудермесски	52	68	47	92
Шаьла	51	64	35	41
ГРОЗНЕНСКИ	45	61	66	26
Ачхой-Мартана	72	67	84	15
Советски	63	55	130	52
Урус-Мартана	46	50	56	50
Грозненски	39	64	63	25
г. Грозный	77	52	—	—

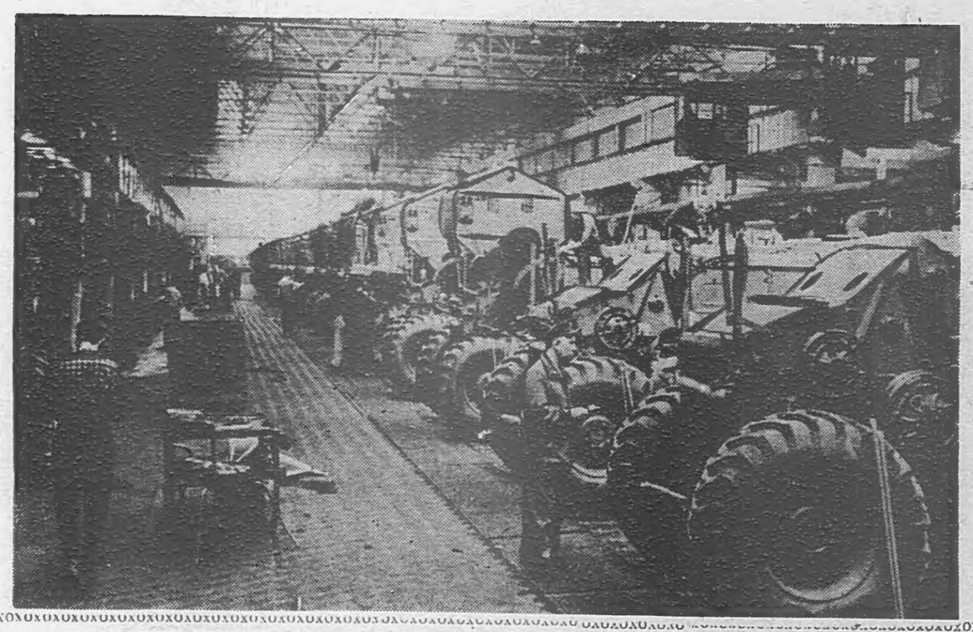

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ — ЮРТА БОАХАМА

РОСТОВ-НА-ДОНУ. КПСС ЦК мартовски Пленум йолаялале хьалххагІа «Ростсельмаш» яхача завода болхлоша йоккха котало яьккхар—«СК-4» яхача комбайнай хьалхара парти ханал дикка хьалхагІа арахийцар. ХІанз керттерча конвейерера денна арайоал 270 машин. Лакха балха овсарле йола 60 эзар гаргта комбайн кийчъергья укх шера ростсельмашевцаща юрта боахама.

Сурта тІа: «Ростсельмаш» яхача завода керттерча конвейере вІашагІйохкаш латт «СК-4» яха комбайнаш.

В. Турбина сурт.

ТАСС фотохроника.

ЖА ЛЕЛАДЕРИЙ КОТАЛО

Дуккхача шерашка эсала лийннад Фрунзе цІерахча колхозе жа леладара гІулакх. Соахка КПСС XXII съезда шоаш накъа болхача деношка жа леладераша аьннадар: «ТІехьадисар дІадаккха деза, гІулакхаца кхоачашбе беза парте тІахьехам!»

Эггара хьалха жа леладераша шортта доакъар Іалашдир, лерттІа гІулакх а деш жа Іангара даьхар. Дика чакхъьяьккхар жа дахкара кампани.

Дикача кхоачамца чакхдаьккхар жа ларгар а. Планах 173,2 центнер даккха дезача 197,3 центнер тха даьккхад жа леладераша, хІара устагІана тІера нормах 3,6 килограмм долча 4,1 килограмм дошо хьоаса бола тха а доаккхаш.

Говзача жа леладархочо нов. Валобуева кулгал деча бригадо нормах 3,2 килограмм йолча 4,2 килограмм тха лергад хІара устагІана тІера.

Къаьстта дикагІа къахьийгад юкъерча боарамах лаьрхІача хІара устагІана тІера 5 килограмм тха даьккхача П. Гриценко бригадо.

Белгалбаьнна болх беш хилар хІара денна 40—45 килограмм тха доаккхаш хинна колхозхой Н. Мартыненко, С. Изенгалиева, иштта кхыбараш.

П. СЕХИН,
Шелковской района Каргалинская яха станица.

ПАЙДАНЕ БРОШЮРА

Іалаьмате боккха пайда луш йола культура — хо кхеяра мел эша хьалаш да вай республика лоаман районашка.

Из лелаяра а кхеяра а гІулакх чІоагІа доашхаш дувц ше язъяьча брошюра тІа цІи хезача агронома А. О. Шумилина. 1958-ча шера паччахьалкхено хо тоннах луш бола мах 700 сомага кхоачаш лакхбарах цхьан гектара тІа кхеяьча хох 1200 сом эца йиш я. ХІаьта цун чІегІех галеш, тускараш дича кхы а 3—4 бІаь сом хургда.

Цул совгІа оаха лаьтташ кІезига а долаш дуккха нах бахача лоаман районашкарча къахьегамхошта шортта бе болх хургба. Из дукха хала боаца болх бе йиш я кхалнаха, къоаноша, кхувшдоагІача бераша.

Хох боккха пайда баларал совгІа брошюра тІа дувц из мишта дІае, лелае, кхее еза, цунна мишта къахьега деза.

Ш. ДАЦАЕВ.

ДОГ ЛАЗАРГА ХЬЕЖЖА БУ БОЛХ

Махулла сихагІа КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра оарцагІбаьнна ба Шаьла районера хьайбаш леладераш. Цу гІулакха дика толамаш даьхад «Шалинский» совхоза цхьоалагІча отделенерча нов. Хамидов керте латтача шурий-товарни ферма коллективо. Шоай дерригача доахах хІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 2000 килограммал кІезигагІа йоацаш шура яккха лаьрхІадар цу отделенерча хьайбаш леладераша. ДІабахача пхе бетта хІара Іаттагара цар яьккхай 847 килограмм е соахка цу хана яьккхачул 162,9 килограмм дукхагІа.

Иштта дика къахьега вІаштІехьдаьннад коллектива беррига доярка, бежа Іуй бартцхьоагІо йолаш хиларах, дикагІбарий опыт балха юкъекхахьарах, тІехьабусарашта новкъостал дарах. Доярка юкъе хьалха латт Гапаева Умидат, Тентаева Жовзан, иштта кхыбараш. Царгара хьокхамаш ийду вокх доярка.

Дика леладу фермера доахан. Зоотехнически Іилма яххача тайпара гІулакх ду царна: хан-ханнахьа хий меладу, эшшаш дола доакъар дехк, дикагІйолча даьгІенашка доажаду. Нагахьа моттиг хиннаяц фермера бежан Іахара диса. Цу гІулакха чІоагІа терко ю ферма кулгалхоша, хІана аьлча цар дика кхетаду цунга хьежжа мара доахангара йоаккха шура тІакхетаргйоацилга.

Ишта лелац болх кхыча фермашка. Бакъдар аьлча, еррига совхоз хьайцача юкъера лаьрхІача хІара Іаттагара соахкарчул 13 килограмм дукхагІа шура яьккхай укх шера.

Цхьабакъда, из кхоачамболаш дац тІаийца декхараш меттел, хетаргахьа, план кхоачашъеча а, хІана аьлча дукха я совхозе шура соахкарчул а кІезигьяь фермаш.

Укх шера хьалхарча пхе бетта хІара Іаттагара соахкарчул 116,5 килограмм кІезигагІа яьккхай шура совхозе йоккхагІа лоархІаш йолча шоллагІча отделене. Иштта кІезигьяьй шура № 5, 6 йолча отделенешка а.

Ала йиш яц цу отделенешкарча хьайбаш леладераша во къахьег, аьнна. Цудухьа шура кІезигьяра керттера бахьан лархІа деза совхоза кулгалхоша хьайбай боахама юкъера кхоачамбоацараш дІадахара хьайбаш леладераш оарцагІа ца боахилга, йолаш йола торонаш гуча ца йоахилга, царех пайда ца эцилга.

Цудухьа йисай совхоз паччахьалкхенга шура йохкара план кхоачаш ца еш а. Укх шера хьалхарча ах шера паччахьалкхенга планах 11 эзар центнер шура йохка езаш яр совхоз. ХІаьта пхе бетта ехкар 7372 центнер мара яц. Цу цифраша хьахьокх ах шера план совхозо кхоачашъергца хилар.

Совхоза центральни усадьбана гаьна яц шоллагІча отделене шурий-товарни ферма. ДукхагІа йолча хана цига ший кабинете вагІаш хул совхоза керттера зоотехник нов. Парменов а. Цхьабакъда, хьайбай боахам тоабара цо деш хайра хІама-м дац. Хьайбаш дажаргдола даьгІенаш е план а оттаяь планах, е кхыча тайпара хьакъоастаяра, хьайбашта моша доакъар хьатІаозара, дикагІбарий опыт йоаржаяра, эггара хьалха уйла е езаш ва совхоза керттера зоотехник. ХІаьта оаха практически новкъостал далцца уж балхаш чакхдахара хІама а ца деш ваьгІав из.

Кхы а вогІа лел хьайбай боахам тоабара гІулакх «Джалка» яхача совхозе. Укх хьалхарча ах шера паччахьалкхенга планах йохка езача 10350 центнерах цу совхозо пхе бетта ехкар 6 эзар совгІа центнер мара яц. Цул совгІа укх шера хьалхарча пхе бетта хІара Іаттагара яьккха шура соахка цу хана яьккха хинначул 62 килограмм кІезигагІа я. Цун керттера бахьан да совхоза кулгалхоша хьайбашта кхоачам хиллал доакъар Іалашдаь ца хилар. Эрий тІаяьнна а дІайийна а баьцаш йола даьгІенаш яц совхоза. ХІаьта чуоттадаь кхоабаш а дац доахан. Цудухьа вІаштІехьдалац доахангара дукхагІа шура яккха.

Доажадарга хьежжа мара доахана шура ца лулга ховргда укх масалах. Шура яккхара тІехьаюсаш яр совхоза кхоалагІа отделени. Цу отделене кулгалхошца цхьана дикагІа йола даьгІенаш лаха а леха, цу тІа доахан доажадара план оттайир оаха. Цу гІулакхо торо хилийтар духхьал массехк ди далалехьа ферме дийнахьи буси йоаккхаш йола шура 800—900 килограмм тІакхетийта.

Доахангара махулла дукхагІа шура яккхара дикагІболча хьайбаш леладерий коллективай опыт шоай шурий-товарни фермай балха юкъеяхьа еза шинна а совхоза кулгалхоша. Цу гІулакха царна низ дІакхоачаш дола новкъостал дергда тха управлене специалисташа.

В. БАСНАКАЕВ,
Гудермесски территориальни производственни Управлене Шаьла районера инструктор-организатор.

Иштта карагІдоал толамаш даха

Дахача шера оахош ялаташ чуэццашехь а кийчо е доладелар тхо укх шера хургболча хьувкъама. Тха района цхьайолча юртбоахама артелашка кІезига шийла денош хьатІаотташехь а трактораш ремонта дІаоттайир.

Дика мастерскеш я тха, мел эша кхоачам а болаш. Цар чу болх беш говза механизатораш ба. Ший ха хьакхаччалца ца а гоаеш, моллагІа еха машин ремонте йохийт оаха, ца ехараша болх бу. Иштта тоаю оаха тракторашбІарччача шера. Юкъера лаьрхІача цхьа-ши трактор мара хилац ремонте латташ. Цу тайппара тоаю тІехьаювза техника а. Цу гІулакхо боккха пайда лу колхоза. ДІаийлаел, 37 трактор оаха цхьатарра ремонта Іооттайича, мел кхоачам эш тхона? Опыто хьахьокх дІаьхача шерра тракторашта къаьст-къаьста ремонт йича, техникагара дуккха дукхагІа пайда эцилга.

ДІайха денош хьатІаотташехь а тха мел йола трактораш, макхаш, культиваторашкхашка яр. Лоаццача хана фу дІаде мара ца дезаш кийчдаь Іодехкар тайп-тайпарча удобренешца хьаьндаь лаьтташ.

14-ча апреле хьажкІий фу дІаде доладелар тхо. Еррига техника из болх беш яр. Хьажкіаш дІаювча дикагІа къахьийгад аьнна къоаставе саг вац тха колхозе. Цхьанне санна дика бора цар массане а болх. Нагахьа механизатор висацар ший дийнахьара задани 1,5—2-зза кхоачаш ца еш. ХІаьта къаьстта дош ала доагІа цхьаболча механизаторех.

Шмичко Николай. Ше къахьега волавелча денз трактора тІа болх беш ва из. Дика йовз цунна трактор, дика довз кхашкара балхаш. Укх шера КПСС ЦК Пленума решенеша дог гІоз а даькхха кхы а ший балха овсарле лакхъе лаьрхІад Николая. Массарел а хьалха квадратно - гнездови хьисапе хьажкІаш дІайийна ваьлар из ший 250 гектар участка тІа. ХІанз чуийнна культиватор токхаеш воалл из ший кхай тІа. Дийнахьара заданеш хьалха санна тІехкхоачашъю. Дика нийсъеннай квадраташ, хоза хьалтІайоагІа хьажкІаш. Оасарах цІена да кха. ХІара гектара тІара 65 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуэцаргья аьнна денна дош цо кхоачашдергхиларах теш тхо. Иштта дика балхаш деш ба механизированни звеной кулгалхой Заикин Иван, Еремеев Василий, Заикин Николай, кхыбараш.

Укх шера планах тха дІае езараш 2598 гектар хьажкІаш яр. Оаха кІезига тІехкхоачашйир из задани 58 гектар сов а ювш. Сона хет тха колхозо укх шера районера хьалхара моттиг дІалоацаргья, аьнна. Цу гІулакха белгалонаш хІанззехьа а гуш я.

Дика Іунал ду оаха тхоай кердача «хьаьша» шекара свеклана. 80 гектар лаьттан тІа дІайийнай оаха из. Дика хьалтІаяьннай, оасарах цІена я. Иштта дика хьувкъаш йоагІа кхыйола юртбоахама культураш а.

ХІанз тха керттера болх кхаш оасарах цІендар ба. Из болх махулла дукхагІа техниках пайда а эцаш дІахьу оаха.

Г. РЕЗНИКОВ,
«Кавказ» яхача колхоза керттера агроном.

Волгоградски область. Городерчар хьисапе дуккха квартираш йола цІенош хьалде доладаьд «Волго-Дон», «Советская Россия», «Зеленовский» яхача совхозашка а областерча кхыча боахамашка а.

Квартирашка — электричество, радио, газ, водопровод, ваннаш, центральни отоплени. Кастта дуккха дезал чуховшаргба кердача цІеношка.

Сурта тІа: «Советская Россия» яхача совхоза поселкера керда цІенош.

С. Курунина сурт.

ТАСС фотохроника.

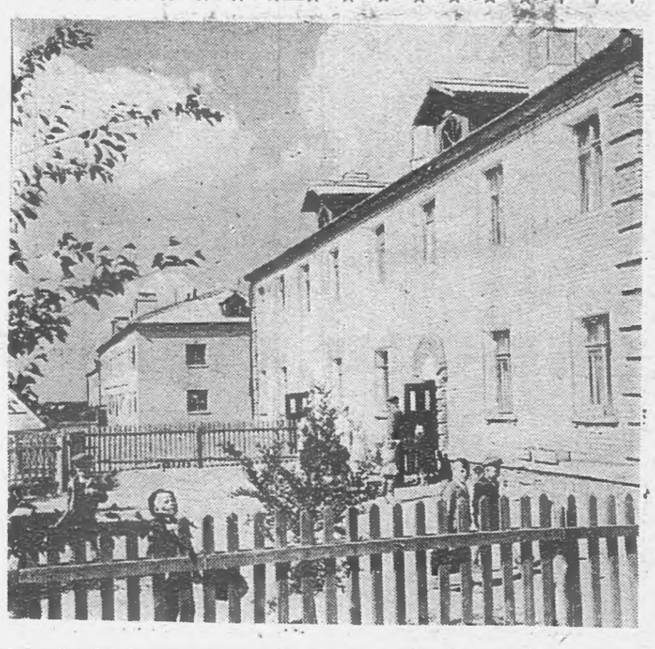

Юртбоахама техниках—бизза пайда

КПСС ЦК мартовски Пленумо къаьстта чІоагІа дІадийхар юрта боахамерча къахьегамхошкара техниках бизза пайда эцара гІулакх вІаштІехьдоаккхилга. Еррига техникага эггара овсарегІа хургболча тайпара хІара боахаме болх байтилга — иштта да территориальни производственни управленешта хьалхашка латта эггара лоархІамегІарчарех цхьа декхар.

Колхозийн совхозийн боахамаш дІахо а дегІадоаладара еррига торонех дикагІа пайда эца безаш хилар кертах а доаккхаш, Пленуме хаддаш ше даьча къамаьлаца нов. Н. С. Хрущева аьлар:

«Хьадувла, новкъостий, техника кхоачам болаш яц, яхаш, бахьанаш кІезигагІа а доахаш, колхозашкеи совхозашкеи йолаш йолча машинех биззагІа а дикагІа а пайда эцилга дукхагІа дергдолаш дийц вай».

1962-ча шера вай республикерча колхозашен совхозашен дІайийнача еррига культурех 32 процент хьажкІаш я. 121 эзар совгІа гектар хьажкІашта, 20 эзар совгІа гектар гидуаргашта, 14.340 гектар шекара свеклана, 9 эзар гектар коартолаштен баьца даараштен гІулакх де дезаш ба укх шера вай механизатораш.

Уж дерригa балхаш дикагІча ханашка даь даха, еррига культураш дика хьувкъа а яь, ханнахьа чуийца яхара геттара дика вІаштІехьбаккха беза боахамашка йолаш йолча еррига гача тракторий а кхыча юртбоахама машиний а болх.

БІаьстан-кхашкара балхаш дІадоладелча денз дикагІа лел колхозашкеи совхозашкеи тракторашка а кхыча машинашка а овсаре болх байтилга. Оахамаш деча, ялаташ дІадувча, культиваци еча, йоли силоси кийчъеча хана техникага геттара дика болх байтарца белгалбаьнна механизатораш кІезига бац вай республике.

ХІара дийнахьа смена йоагІа кхоккха балха норма кхоачаш а еш, 36 гектара тІа шекара свекла дІаювр Предгорни опытни-хьокхама боахама трактористе Дараев Мусас.

Ялаташ дІадувча балха тІа 1,5—2 норма кхоачаш а еш, белгалбаьнна дика къахьийгар Курчалой района Ленина цІерахча колхоза механизированни звено звеньевойс Гавдаев Іаддала, «Джалка» совхозерча тракториста Юнусов Адама, «Самашкинский» совхозерча тракториста Болбинский Леонида.

Балхаш чІоагІа овсаре ду трактораша Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза Кагерманов Оалхазара» кулгалдеча коммунистически къахьегама бригаде, Сунженски района «Победа» колхозе, Наурски района «Россия» яхача колхозе, иштта кхыча боахамашка. Тракторий балха овсарле лакхъяра дукха къахьег территориальни производственни управленей болхлоша. Балхаш дІадоладеннача іоххье денз даьман кхашка а хулаш, хІара агрегатага болх дикагІа байтара йоакхо еш ба инспектораш-организатораши КПСС обкома инструктораши.

Надтеречни районерча совхозашка техника болх во беш хилара бахьанаш гучадаьхар Наурски территориальни производственни управлене специалисташа. Укхаза трактораша цхьан сменах мара болх бацар, ремонт во яр а доал во дар а бахьан долаш трактораш кастканта болх ца беш сецар. Парте райкома а совхозий іоххьанцарча партийни организацей а терко тІаерзайир цу гІулакха. Цул тІехьагІа тоабелар из болх. Наурски управленена чудоагІача дерригача боахамашка торо хилар къахьегама овсарле лакхъе, ханнахьа культураш дІайийна йистеяха, дІахо царна деш дола гІулакх тоаде. Соахка цу юкъагІа баь хиннаучул 10 процент дукхагІа болх баьб цига укх шерарча пхе бетта хІара трактоно.

Механизированни балхаш во вІаштІехьдахар, ханнахьа заданеш дІа ца кхачийтар, цхьан участкера кхыча участке техника дІаюгача хана зехьа йовш йола ха, доагор, хий, удобренеш, фу хан-ханнахьа ца лоаттадар, кхаьчачул тІехьагІа чуийца ялат а силоса лаьрхІа хьекха доакъар а дІаувза ший ханнахьа транспорт ца хилийтар—керттерча даькъа уж хІамаш да вай боахамашка къахьегама овсарле лакхъяра новкъарленаш ераш.

Балха хьалаш цхьатарра да Грозненски шурийн «Лермонтовскийн» совхозашка. Цхьабакъда, чІоагІа бе-башха да цу шин совхозе трактораша деча балхех хьаІовр. Укх тІехьарча шин шера Грозненски шурий совхозе «ДТ-54» яхача трактораша «Лермонтовский» совхозерчул шозза овсарегІа ду балхаш. «Лермонтовский» совхозе трактораша шоай сменни заданеш кхоачашъеш хиннаяц цу юкъагІа. «Беларусь» яхача тракторо юккъера лаьрхІача 1,35 гектар мара оахам деш хиннадац, из кхозза кІезигагІа хул Грозненски шурий совхозе даьчул.

Ер шу доладелча денз июнь бутт хьахиллалца йолча юкъагІа хІара условни тракторо балхаш даь лаьтта юккъера лаьрхІача укх боарамах да: Урус-Мартана районе — 144 гектар, Ачхой-Мартана районе — 187 гектар, Шаьла районе — 219 гектар, Надтеречни районе — 141 гектар, Наурски районе — 286 гектар.

Тракторашка овсарегІа балхаш дайтара йола торонаш Іалаьмате дукха я, хІаьта из мел боккха лоархІам болаш хІама да хьахьокх укх гІулакхо: 100 эзар машино беча балха нийсса да мехка чухь хІара тракторо сменах беш бола болх ах гектар совбаккхар. ХІаьта ужжал машинаш совъяхара (болх бергбоацаш дІайоаларий а лоархІам баь аьлча) шин шера болх бе беза промышленноста.

Эшшача тайпара доал а деш, лерттІа болх байташ хилча, доагор чудотта а технически гІулакх де а 1—1,5 сахьата мара ца социйташ, йиззача шин сменах болх байта йиш я трактора. Иштта балхаш ду дикагІа болча механизатораша. Трактора технически гІулакх дара тракториста новкъостал ду прицепщикаша, сеяльщикаша.

ЛерттІа вІаштІехьа а баькха, шин сменах тракторашка болх байташ хилча из болх мел дукха хьаІов хьахьокх укх бакъдараша. Цхьан сменах болх беш хилча «ДТ-54» яхача тракторо юккъера лаьрхІача 6 гектар а кхы дукхагІа а лаьтта оах. Цу тракторашка шоллагІча сменах болх байтача кхы тІа а дийнахь-бус 6 эзар гектар лаьтта аха йиш я вай колхозашкарчеи совхозашкарчеи тракторий.

1961-ча шера «ДТ-54» яхача тракторо юккъера лаьрхІача 1717 гектара тІа болх бир Сунженски района «Победа» яхача колхозе, хІаьта еррига республикера колхозаш хьайца аьлча — 1307 гектара тІа.

Цхьан сменах юккъера лаьрхІача 6,67 гектара тІа болх а беш, шин сменах болх белга вІаштІехьа а даькхха, 3,8 тонн доагор а кходеш, шера 2997 гектара тІа болх бир тракториста Василий Петрович Ермоленко лелаеча «ДТ-54» яхача тракторо. Иштта дика хьокхамаш дар «МТЗ-5» яхача трактора тІа болх беш волча Михаил Кононова а.

Вай республике йолаш йолча «Т-38» яхача 225 тракторо шин сменах болх белга вІаштІехьдаькхача еррига шекара свеклана урагІа а пхорагІа а еш йола культиваци 4—5 балха дийнахьа чакхъяргьяр. Къаьстта а боккхача лоархІаме да тракторашка шин сменах болх байтилга хьажкІашта гІулакх деча хана. ХьажкІий мугІарашта юкъе культиваци елга тІехьа ца далийтара, еррига культиваторашка бизза болх байта беза.

Вай республике дІайийнача еррига хьажкІашта урагІеи пхорагІеи цкъа культиваци яра 18 эзар трактор эш цхьан сменах болх бе. Цкъара болх бе йиш йолаш эзар гаргта культиватор мара яц республикерча боахамашка. ТІаккха цу балха ткъаьх ди эшаш хул из. Уж дукха да!

Культиваци еча хана тракторашка шин сменах болх байташ хилча дуккха а сихагІа чакхбаргба из болх. Шин сменах болх а беш, дийнахьа 25—28 гектара тІа культиваци елга лаьрхІача урагІеи пхорагІеи хьажкІашта цкъара культиваци елга 7—8 дийнахьа чакхдаккха йиш я.

Ялаташ чуэцара балхаш дика вІаштІехьдаьхача цхьан комбайнаца хІара дийнахьа 12—15 гектар ялат чуэца йиш хургья. Цунах а хІара денна 5 эзар гектар ялат дукхагІа чуэцар хул.

Шин сменах болх белга вІаштІехьа а даькхха, юртбоахама техникага хІара денна дукхагІа болх байтилга—иштта да хІанз хьалхашка латта декхар.

Ю. СУХАРУКОВ.

СЕРДАЛО
3-гІа оагІ. 7 июнь, 1962 шу.

Искусство дукха езаш...

Самодеятельносте дакъа лацархошта хьанна вовзац Іаьржа бІаргаш дола, хьатара бесара юхь йола зІамига саг.

Культура Дворецерча дуккхабарашта дика вовз Носаев. Массехк шу даьннад тайп-тайпарча художественни самодеятельносте коллективашка цо дакъа лоаца. Вай республикерча тайп-тайпарча районашка эстрадни оркестра агитбригадаца концерташ увттадаьд нов. Носаева. ХІанз цо дакъа лоац «Къонал» яхача вокальни ансамбле, халкъа оперни театре.

ЗІамига волча хана денз школе дика дешаш, искусство дукха езаш хьавенав Хьамзат. Ха хьатІаэттача Советски Эскаре вахар из. Цига эггара хьалха художественни самодеятельносте дакъа лаьцад салтечо Носаева. Советски Эскарерча сцена тІа дуккхаза салтий а иштта кхыдола сакъердамера а иллеш даьхад къонача иллиалархочо.

Советски Эскарера Грозне цІавеначул тІехьагІа «Главнефтесбыта» управлене протекторни защита отряде шофералла балха эттав нов. Носаев. Укхаза массехказа дика болх барах совгІаташ тийннад, кхыбарашта юкъе болх дика барах кертахаьвахав. Массаза сайрийча балхара мукъа ваьлча культура Двореца самодеятельносто концерташ увттадеча дакъа лоацаш, ший говзал лакхъеш хьавенав из. Самодеятельни искусство дукха езаеннача кхахьегамхочун вІаштІехьдаьннад дика толамаш даха.

Смотре гул мел беннараша чІоагІа тІоараш детташ массехказа илли юха ала дийхар вокальни оркестра тІехьа тоа а деш Носаева илли аьлча.

В. КУКСОВ,
Ленина цІерахча культура Двореца агитбригада кулгалхо.

СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙ БОЛЬНИЦАШКА ГІОЛЛА

КИРГИЗСКИ ССР. Денгара ди массаза доал хозлуш йоагІа республика столица — город Фрунзе. Сурта тІа шоана бІаргагуш йола Советски площадь йолчча моттиге диъ ішу хьалхагІа топпарах даь эрз тІатеха цІенош дагІар. хІаьта хІанз укхаза хьалъяьй хоза архитекторни ансамбль.

А. Расшихина сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОТРЕБИТЕЛЬСКИ КООПЕРАЦЕ СЪЕЗД

Укх деношка Нохч-ГІалгІайчен потребительски кооперацe II-гІа съезд хилар. Республика потребительски кооперацеша бьча балхах лаьца отчетни доклад йир ханна Нохч-ГІалгІай респотребсоюза председатела болх беш хиннача нов. Занина.

Советски Союза Коммунистически парте кердача Программа тІаийца КПСС XXII-гІа съезд цІаккха а йицлургйоацаш дерригача дунен тІарча къахьегамхой деташка йижай. КПСС XXII-ча съезда историческн решенеш кхоачашъяра хьинаре къахьегаш ба вай мехкара къахьегамхой.

Цахаддаш дегІадоагІаш латта наьха хьашташ кхоачашдара хиланза даргдоаца гІулакх лоархІ КПСС кердача Программо советски торговли дегІайоагІилга, аьлар нов. Занина ший доклада тІа. Цудухьа чІоагІа теркам тІабохийт парте потребкооперацн дегІаяра а. Цхьоалагіа съезд хиннаеул тІехьагІа республика потребкооперацe баь болх бувцаш докладчико белгалдаькхар тІехьарча диъ шера цу системо даьха толамаш. ХІанз отчет луча диъ шера чухь бІаьш миллионаш сома товараш дехкад потребсоюзо. Алхха дІадахача шера дехкад бахача нахага 69,4 миллион сомага кхоачаш товараш. 1957 шераца нийсдича 20,9 миллион сомага кхаччалца лакхъеннай товарооборот. Мах бара план 100,5 процент кхоачашйр респотребсоюзо дІадахача шера. Отчетни юкъа потребкооперацe дикка толамаш даьха дале а дуккха кхоачамбоацараш да цун балха юкъе, йоах докладчико.

Цо критика йир Каргалински, Курчалой, Ножай-Юрта организацешта цер план кхоачаш ца ярах. Иштта цо белгалдаьхар уж кхоачамбоацараш балха юкъе нийсдалара бахьаннаш а.

Ревизионни комиссе балхах лаьца доклад йир съезде комиссе председатела нов. Режевске.

Докладаш йистеньча къамаьл даьча Шалински райпо председатела заместитела нов. Кунчалова аьлар. 1958 шера цхьоалагІа съезд хилча денз дикка болх баьб Шалински райпо коллективо, хІаьта шоллагІча съезда накъа йоагІаш май бетта план хапал хьалха кхоачаш а яьй.

Нов. Занина доклада тІа аьннача тайпара районе бахача наха кхоачам хиллал маьхх хьяц тха райпо. Пекарни хьалъеча хана гІишлошъераштa хьоар ловса дезаш хилар дицденнадар. Деннен бийсаннеи 2 тонн мара ловса низ болаш бац хьоар ловса цаца. Цул совгІа цун цхьаккха а балха механизаци яьяц. ХІара денна 14 тонн маьхх е еза тха бахача наха. Кхы тхо леткъаш Іе а ца Іийна цхьаькха цаца байтаб тхона респотребсоюзо. ДІаоттабе специалисташ ца хилар бахьан долаш догІо боша а беш пекарне коа улл из. Цу тайпара гІулаккхаш мегаргдац. Оаха новкъостал дех пекарне болх тоабара.

Дика балхаш даьд дахача шера Сунженски райпотребсоюза болхлоша, аьлар района потребительски кооперацe председателе нов. Пузанова. Товараш дохкнлга 13,4 процент дегІаденад, накоплене план 108,3 процент кхоачашъяьй. Бахача наха эша товараш дуккхагІа йолча хана долъш хиннад тикашка. ДІахо кхы а тхоай болх тоабе лерхІ оаха.

Цхьабакъда, уж цхьадола гІулакхаш даьдале а, тха райпотребсоюзе а иштта респотребсоюзе а дуккха кхоачамбоацараш да, йоах нов. Пузанова. Уж дІадахара оарцагІдовла деза вай дерригаш а.

Съезда делегатий чІоагІа уйла тІайодаш къамаьл дир Наьсарен района центральни универмага заведуюш йолта нов. Горбаковас. Цахаддаш дегІадоагІаш латта наьха хьашташ дикагІа кхоачашдара тІаберзабаь ба тха беррига болх, аьлар цо къамаьл де йолзлуш.

ДІадахача шера товараш доккара план тІехкхоачашъяьй района потребительски кооперацe общества. Дика къахьегарах респотребсоюза карара кара тела ЦІе байраках еннай райпо коллективана. Беррига низ тІабохийт тха коллективо бахача наьха декхараш кхоачашдара, торговле культура лакхъяра.

Цхьабакъда, съезде аланза даргдоацаш да тха общественча кхоачамбоацарех лаьца а. Районера пекарни болх беш яц. Дикка ха я оаха Сунженски районера хьал а кхухьаш бахача нахага маьхх йохка. Цу гІулаккхашка лаьрхХІа хьажар дех аз керда хоржача респотребсоюза правленегара, йоах нов. Горбаковас.

Съезде хиннараша уйла тІаяхийта ладувгІаш къамаьл дир парте Нохч-ГІалгІай обкома секретара нов. Дорохова.

Дуккхача делегаташа пренеех къамаьлаш даьчул тІехьагІа респотребсоюза правлене балхах лаьца соцам тІаийцар съездо, хІаьта къайлагІа кхадж а тесса респотребсоюза керда правлени а хержар.

М. ТУМГОЕВ.

Тхо долча деша дувла

1956 шера хьайийлача Нохч-ГІалгІай педагогически институтерча физически низах кхевечеи спортеи факультетах лоаццача хана шерра профиль а йолаш болча спортсмений-преподавателий кадраш кийчъю бокъонца йола пхьоале хиннай. Деша багІача студенташа керттера дисциплинаш Іомаеча хана общественно-политически экономически дисциплинаш а Іомаю.

Физически культура истории из вІашагІйоллари, спортеи спортивни гІирсийн гигиена, дарбан физкультура, спортивни ловзараш, яйга атлетика, гимнастика, нек, студенташа Іомаю дуккха кхыйола дисциплинаш керттера а студентай спортивни говзал лакхъеш а я. ХІанз цу факультете дешаш 228 студент ва, царех 45 саг укх шера дийша чакхвоал. Спортивни дисциплинаш, физически низах кхевелга хьехача теореи методикан кафедраш я факультете.

Спорта ветеранашца цхьана студентий истолашта хьалхашка багІа спорт езаро институте боалабаь кагирхой — селхана иттлагІа классаш яьха баьннараш.

Царех ва 14 спорта мастер, хьалхара разряд йолаш 45 саг, шоллагІа разряд йолаш — 70, кхоалагІа разряд йолаш — 150 саг.

Студенташа паргІатта занятеш е йиш йолаш я керда хьайийла спортивни зал, гимнастика ю зал, кІалкхетаргах лета зал, топаш кхувса тир. Студенташта лаьрхІа ба института коара ада баь никъ, баскетбольнии волейбольнии площадкаш, лакхалла а дІоахалла а кхувсалу сектораш, ядро кхувса моттиг, студенташа шоай кулгашца хьадаь кхыдола гІирсаш. Укх шера яккха йолаяь бассейн я.

Студенташа занятеш ю дика кийчъяьча лабораторешкеи аудиторешкеи, берригаш а хІана бац аьнна бола студенташ ба тайп-тайпарча секцешка — баскетбола, волейбола, гимнастика, кІалтохаргах летача, дуккхача кхычахьа.

Волейбола ловзар дукха дезаш барашта дуккхаза а бІаргабайнаб Іалаьмате дика ловзаш бола факультет яьккха баьннараш: Иванов, Булатов, Смирнов, Гейнисман, кхыбараш. Кхычарца доазол дехьа советски волейбола сий хьаллоаттадеш вар СССР сборни командацара волейболист 1960 шера факультет йистеяьккха вола спорта мастер Иванов.

РСФСР Минпроса финальни ловзарашка дакъа лоацаш хилар республике дикагІа ловзараш юкъе а болаш йола маІача наьха баскетбольни команда. Факультет йистеяьккха а хІанз цига преподаватель а вола Матвиенко, студенташ Коломыц, Евлоев, Лобкин, Битиев, кхыбараш дика ловза харца шоай цІи хазийта ба. РСФСР-е хьалхара моттиг яккхар духьа Россе эггара чІоагІагІа йолча 12 городерча командашца лайзаб факультета студенташ.

Кхы кІезигагІа наьха безам болаш яц футбол. Кхыдолча спорта тайпашка санна, укхаза а хьаьстта дика ловза ховш шоаш болга хьахьекхар институтерча физически низ кхебайташ йолча факультетерча студенташа. Массехказа Нохч-ГІалгІай АССР чемпион хиннай из команда.

Нохч-ГІалгІай АССР-е хьалхара моттиг яккхар духьа эттача яхье дика ловз баскетболисткайн волейболисткайн командаш. Факультета студентий мугІарашта юкъе ва мехка эггара дикагІа кхоссалуш вола спорта мастер В. Большов. СССР халкъий II-ча спортакиаде приз еннай цунна, Турино (Италн) хиннача Универсиаде дакъа лоацаш хиннав из, Риме лайзача СССР сборни алимпийски команда член ва. Май бетта ший землякаш гІадбигар Большова: дунен чемпион волча Брумель Валерел хьалха а ваьнна, Ленинграде хьалхара моттиг яьккхар цо.

Художественни гимнастика даькъе СССР-е хьалхара моттиг яккхара хетадаь Тбилисе хиннача ловзарашка хьалхара моттиг а яьккха, мехка чемпионка кхоалагІа дошо медаль а яхьаш Грозне юхаера факультет яьккха йола Виолетта Смотрина.

Аьхки а тІехьа соцаш бац студентий болх. ХІара шера Іомалуш спортивни лагераш хул студентий. Цига цар шаьръю шоай спортивни ловзарий, нек дара, яйгача атлетика говзал. Укх шера духхьашха лыжаш хехка лагерашка вІашагІкхийтар студенташ. Из дика гІулакх кхы а дІахо хьоргдолаш да.

Коммунистически партеи Советски правительстваи чІоагІа уйла тІайохийт вай тІанхувш йола тІехье унахцІена хург йолаш хьалкхеяра. Укх шера кхоалагІа арахецаргба опытни спортсменаши преподавателаши, уж юкъегІоргба вай школашкарча боккхача а барт тайнача а хьехархой дезала.

Доккхий творчески толамаш а доахаш чакхбалба цар шоаш хьош бола боккхеи халеи бале а, сий долаш бола никъ.

Института физически воспитане факультете деша ва безам болчоа шерра хьайийла я института наІараш.

И. ДЖАМБУЛАТОВ,
Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен педагогически института воккхагІа вола преподаватель.

Хьинар дола къона йоІ

Пайхаева Саццийта 18 шу а даьнна тхъестлагІа дар дола мара деннадац. Селла къона йолаш а чІоагІа хьаькъал, хьинар, эхь-эздел долаш хиларца йовз из Шаьла районе бахача дуккхача наха. Цхьабарашта ейзай из цо болх беча парте райкома парткабинета библиотеке, шоллагІа барашта кхай тІа лекцеш, газеташ дешача, беседаш ечa. ХІаьта массанена а дукха еза эздел, хьинар долаш из хиларах.

Дукха ха йоаццаш лоархІамера эргало хилар цун вахар чухь: парте члений кандидаталла дІайцай из. 18 шу даьнна къона нохчий йоІ кандидат! Из чІоагІа гІадвугаш хІама да.

Комсомолка йолча хана а кхай тІарча, хьайбай фермашкарча кхалнаха а болхлоша а юкъе чІоаггІа кхетама болх баьб Саццита. Политическш, Іилмани знанеш дІайоаржаеча общества член, комсомольски организаце секретара заместитель, комсомола райкома членалла кандидат я къона Саццита.

Шаьларча берий беша болхлой политкружока кулгалдеш я Пайхаева. — Са кружоке итт нохчий кхалсаг я, программах цхьаьхча заняти е езаш да тхо, цул тІехьагІа итогови занятеш ергья, тІаккха ховрда са дешархоша шера фу Іомадаьд. Моттигерча вахара юкъера масалаш а кхувлаш дуккхаза дийцад оаха балха а вахара а чІоаггІа новкъарле еш дола яхача замах юхедиса зуламера гІулакхаш.

Саццийта кхай тІарча станашка каст-каста лекцеш еш. Дукха ха йоаццаш «Дезала юкъе берашта атеистически кхетам балар», «Бакъдари нийсхои езаш, эхь-эздел долаш нах кхебар», яха лекцеш йийшар Саццита «Джалка» яхача совхоза 1-чеи, 2-чеи отделенешка. Цу лекцешка безаме ла а дийгІа хаттараш даьчул тІехьагІа, уж тайпа лекцеш кхы а ешилга дийхар къахьегамхоша.

Саццита хадданца къахьег ший хьаькъал, кхетам лакхбара: газеташ, журналаш деш, школе заочно деша ягІа. ХІанз тІехдика дешаш 9 класс йистеяьккхай, хІаьта 10-гІа класс йистеяьккхачул тІехьагІа библиотечни институте заочно деша яха лерхІаш я.

Б. ЗАНГАЕВ.

ЛадувгІа радиога

7-ча июне

6.35—юртбоахама болхлошта передача (гІалгІай меттала), 6.45 — хоамашн передачай программе; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзерен доазол дехьарен хоамаш (нохчий меттала); 8.30 — «Сердало» газета обзор; 8.45 — пионераштен школьникаштен передача (эрсий меттала); 16.00 — художественни самодеятельноста IV-ча республикански хьажаргара; 16.25 — кагирхошта передача (гІалгІай меттала); 16.40 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 16.50 — передача (нохчий меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20 — мехкдьттаи химически промышленноста болхлошта передача (нохчий меттала); 17.35 — ашарий антракт; 17.45 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.00 — лакхехьарча опыта радиошкола (гІалгІай меттала); 18.30 — юртбоахама болхлой заявкех концерт.

УКВ

9.15 — эстрадни концерт; 19.49 — нохч-гІалгІай ашарий концерт; 20.30 — «Хьакхий цІогарч» яхача спектакла радиокомпозиц; 21.59 — «Илли оал Куузик Тийта»—концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19.00 — передачай программа; 19.02 — телевизионни кердадараш (нохчий меттала); 19.17 — киножурнал; 19.27 — ДІАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦІ Урдув даккхари мехкарий удабари — дІаяхача замах юхедиса бІеха, эхь дейна гІулакх да (гІалгІай меттала); 19.42 — Туркменистана искусства мастерий концерт; 20.32 — передачай программа; 20.35 — «Богдан Хмельницкий» — художественни фильм (телезрителаша дехарца).

Дунен халкъашта юкъера гІулакхаш

Бонна ашарах дувца яьннай Вашингтон. — Малхбузен Берлинах паргІата демилитаризованни город хила а еза хург а я.

США-ра СССР посол А. Добрынин 30 мае паччахьалкхен департаменте вахар, цига США паччахьалкхен секретараца Д. Раскаца къамаьл хилар цун германски дош машарца къоастадара хьакъехьа. Из — цу дешах духхьашха деш къамаьл дац. Укх шера бІаьстан юхье доладенна апрель бутт чакхбаллалца Вашингтоне санна, иштта Женеве а германски проблема ювцаш моттигаш хилар СССР-аи США-неи юкъе. Цул тІехьагІа перерыв е лаьрхІар шинна а оагІоно шоай правительствашта докладаш яьча а шоай союзникашца дагабаьннача а гІолла къамаьлаш дІахо а дергдолаш. ТІаккха цхьа бутт баьннаучул тІехьагІа юхадоладелар уж. Из дика да. Советски Союз массаза а хиннай, хІанз а я къовсам тІа дола дешаш переговорашка гІолла къоастадара тІехьа. Дика болх ба уж къамаьлаш дІахо дахьара ше раьза волга президента Д. Кеннеде дукха ха йоаццаш хьааьнна. Машара гІулакха духьалара зулам хургдар германски дош машарца къоастаделга цІаккха ца хоададеш леладар.

Ховш да, советско-американски къамаьла хьалхарча этапа юкъедоагІаш хиннараш Советски Союзои кхыча паччахьалкхенашеи ГДР-ца машара договор а далехьа, малхбузехьарча державай цу договораша дакъа лаца безам бар-бацар аьнна ца Іеш барта дахка тарлуш дола германски проблема хьакъехьара дуккха дешаш хинна хилар. МалагІа дешаш да уж? Деш дола къамаьл да Малхбузен Берлинера гІулакхаш цигара оккупаце режим дІаяккхара а цхьан белггаларча ханна малхбузехьарча эскаршта меттел нейтральни мехкий е ООН-а эскараш оттадара а наькъаца лер тІа дахара хьакъехьа; ГДР суверенитета де доагІача тайпара сий дара хьакъехьа; хІанз долаш дола шинна а германски паччахьалкхен доазонаш чІоагІдара хьакъехьа; шаккха германски паччахьалкхе ядерни герзаца кийч ца яра хьакъехьеи, хІаьта, юхкера а, вІаши дов дергдоацаш НАТО-неи Варшавски договора организацененеи юкъе барт бара хьакъехьеи.

Ала дезаш да, вІаши къамаьлаш деш моттиг хиннача хана цу дешаех цхьадараш къоастаделга лоархІаме хилар американски оагІоно тоъал кхетадаьлга. Дог доахийла хулийташ дар Малхбузен Берлинера паргІата чу-ара воагІилга ГДР суверенитета сий дарца цхьана тардеш хила деза яха уйла Вашингтоно могаяр. Цу тайппара ГДР-и ФРГ-еи ядерни герзаца кийч ца яра хьакъехьара а НАТО-неи Варшавски договора организацененеи юкъе барт бара хьакъехьара а предложенеш хьаллаца а шоаш раьза хилар хьакъодадир США. Цхьан дешаца аьлча, Германерча а ерригача Европерча а хьала кхетамца а конструктивно а мах беш кІезиг-дукха сийрда оагІош гучалийлхар США позицена юкъера. Цхьабакъда, къамаьлаш юхадоладалале дуккха хьалхагІа денз уж сердалонаш юха баьдъерза яьлар. Хьалхашкахьа массехк зовзо гІа а баьккха, тІаккха геттара сиха юха тІехьашкахьа а иккха, боннски реваншистий ашарах къамаьл де яьлар Вашингтон. 9 мае визитаца Канберре ше волча хана Дин Раска куро аьлар: «Малхбузен Берлинера тхо арадоахалургдац... Малхбузен Берлин латта низ болаш хулга, цига паргІатта чу-ара воагІилга а цига союзникаш латтилга а хиланза даргдоацаш да цун паргІато Іалашъяр духьа». Кхыча дешашца аьлча, США-с хьакхайкаду Малхбузен Берлине оккупационни режим йита а даим из цига лоаттае а безам болаш шоаш хилар. ТІаккха германски дош машарца къоастадара хьакъехьа фу къамаьл де йиш я, нагахьа санна из кхерамера кхохкама кхуврч Іадда буташ хилча?

Дин Раска цІаькха а кердадаькхар Малхбузен Берлина оккупационни статус ютилга дІадех цун паргІатои цига паргІатта чу-ара воагІилгеи Іалашданза дарг ца хиларо, аьнна. Цхьабакъда, харцдараш-м, мелла уж кердадоахе а, харц ца хулаш мича дус. Малхбузен Берлинагара паргІато яккха, цига долаш дола Іаьдал дита безам болаш цига баха нах бале царгара из бокъо яккха цхьаккха гІийртавац, е хІанз а гІертац. Кхыча тайпара, Малхбузен Берлинах ший лоІамера демилитаризованни город яро, оккупантий эскараш цигара дІа а даьха, цар когаметта нейтральни паччахьалкхений эскараш е ООН-а эскараш дахийтаро лу из город ший лоІаме хургхилара бола тешам. Геттара дика кхетадеш да, Малхбузен Берлина «паргІатон» хьакъехьа США-с еш йола йоакхонаш — из бахьан мара дац даим цига шоашта чІоагІбалар а цунах Атлантически блока тІема база елга кхоачашдар а духьа лехаш дола. ХІаьта а шоай деша тІара ца боалаш тІом сецачул тІехьагІа яьча соглашенешка хьежжа йола оккупационни бокъонаш ювц Малхбузехьарчар. Цхьабакъда, моллагІа а германски территори даиман оккупаци яь лоаттаелга дувцаш йола соглашени хинна а яц, йолаш а яц.

Цу тайппара харц а моттийта а даь къамаьл да, Малхбузен Германе паргІатта чу-ара воагІилга Іалашданза дарг ца хиларо лоаттаяйт оккупаце режим, яхаш Дин Раска яь заявлени. Цу городе долха наькъаш ший территоре тІа гІолла чакхдоалаш йолча ГДР правительства иттазза дІаяьхад цу наькъех духьале йоацаш пайда эцийтара тешам бала ше кийча хилар. Цул совгІа, ГДР-и СССР-и духьала яц кхыметтел духьале йоаццаш чу-ара ахара хьакъехьа ГДР-ца яь соглашени кхоачашъеча хана нийсдала тарлуш дола къовсамаш къоастадергдола дунен халкъашта юкъера арбитражни орган (тІахьожама орган а йоацаш, бокъонца йола арбитражни орган) вІашагІйоллара. Из кхоачам беций? Цхьабакъда, гучох США-с лехар соглашени яц, соглашени ца хилийтар духьа доахаш дола бахьан да. Бокъонца цудухьа хьаувттаеш я Малхбузен Берлине чудолха наькъаш дунен халкъашта юкъера тІахьожам лоаттабергболаш дІадалара хьакъехьара вІаштІехьйоаца идеяш. Фу хул цунах? Цар безам ба Малхбузен Берлине оккупаци лоаттаяь ца Іеш, ший доалахьарча территоре даькъа доал дечара ГДР яккха а. Кхетадеш да, ший суверенитет селла лохъяйта цхьаккха паччахьалкхе раьза хург ца хилар.

Малхбузехьа каст-каста дувц, германски деша хьакъехьа СССР еш йола переговораш укх тайпарча позицера юнай яхаш: тхоай дар, тхоай долаш ма дий тхо, хІаьта шун дар, хьадувла из дувцаргда вай. Бокъонца аьлча, нийсса вокх оагІорахьара да бакъдар. СССР-а ше телача предложенешка шийна йола гІойленаш е пайдаш лех ала цхьаккха бахьан дац. Из кхача гІертар цаІ да: шоллагІча дунен тІемах юхедисараш дІадоахилга, Европе машари кхерамзлеи Іалашъелга. ХІаьта Малхбузехьарча державаша, боннски реваншисташа дувцарашта тІехьа а яьнна, кхетаде тигац хІанз йолаш яраш цаІ хинна ца Іеш, суверенни германски ши паччахьалкхе хилар, законах йола ГДР бокъонаш дІаяха гІерт уж.

Нагахьа санна СССР-ца еча переговорашка шинна а оагІонна мегаш йола соглашени е США гІийртаяларе, Боннагахьа юха ца хьежаш яь хургьяр цар уж. ТІехьарча деношка хиннача бакъдараша цІаькха а хьахьекхар, германски проблемаш къоастаяра канцлер Аденауэрали цунна гонахьарча берригача гІозарали лирагІа а чІоагІагІа а моастагІий дунен тІа ца хилар. ВІалла дукха ха а яц германски деша хьакъехьа СССР-ца цхьаккха тайпа къамаьл ма де яхаш Аденауэра гуччахьа США-га яьха. «ДІахо къамаьлаш дара цхьаккха бахьан гац сона», — аьлар цо визитаца ваха Малхбузен Берлине из волча хана. Чурча оппозицено, кхыметтел цун ший парте мугІарашка а тІехьа, кІезиг-дукха тактика хувцийтар канцлерага. ХІанз къахетам бечох мукъа белар цо Вашингтона диалог дІахо яхьа. МалагІча наькъашца? Из ховргда Бонне США посол волча Даулингага 22 мае ФРГ правительства еннача меморандумах. Меморандума текст кепа теха араяькхаяц, цхьабакъда, малхбузенгермански газеташа хьакхайкабаьча цун чулоацамах гуш да, СССР-и США-и кІезиг-дукха вІашкайоагІаш латтача дерригача дешашта Бонн чІоаггІа духьалъювлаш хилар. Цо дІатІаэцац шаккха германски паччахьалкхе ядерни герзаца кийч ца яра идея ,«ца эшаш» лоархІ НАТО-неи Варшавски договора юкъе дакъа лоацача мехкаштеи юкъе вІаши тІом берг ца хилара хьакъехьа барт белга. Малхбузен Берлине паргІатта чу-ара вара хьакъехьарча дешах аьлча, ГДР суверенни бокъонаш телхае безам хилара гІулакха США-л а кІоаргагІа чуйода Бонн. Нагахьа санна США-с ший предложенешка ГДР дунен халкъашта юкъерча тІахьожама органа юкъе хьолга лийрхІа дале — цун членех цаІ йолаш йихьа а, хІаьта Бонно кхыметтел из торо а юкъера йоаккх, суверенни Германски Демократически Республика доалахьарча коммуникацешта деш дола доал дизза иностранцаша делга а дувц.

Нагахьа санна вІашагІдетталуча хана барта дахкар США дІахо дегІадоаладе безам балара, боннски меморандум шорттига юха тІехьашка кхоссаргъяр цо. Цхьабакъда, из тайпа гІулакх гуш дац. Кхыча тайпара, Вашингтоне официально хьакхайкадаьд, июнь бутт юкъе бахачул тІехьагІа Дин Раск Бонне гІоргва, цига Аденауэрца шийцца къамаьл а даь, союзникий Берлинерча политика гІулакха барт ца кхеташ диса дешаш лер тІа дахар духьа, аьнна, хІаьта хІанзарчоа из визит хургйолга ховш бола госдепартамента болхлой, Ассошиэйтед Пресс яхача агентства беча хоамах, «компромиссни формула оттае болабеннаб, Россеца еча переговорий хьакъехьарча США-и Малхбузен Германеи предложенешта юкъера башхало дІаяккхар духьа». Фу перспектива хургъя Гитлер бахьан долаш шоаш тІем тІа эшарах нийсхал йоаккхилга дагалоаттадеш болча хьаьрбаьннача бонски милитаристащарча компромиссах? Царца совещанеш ца а еш, батахйоаллорг йолла еза царна.

Германски дош малхбузехьарча державашца цхьана къоастадара мелъэшар ду Советски правительства. Цхьабакъда, селлара сагота дола из декхар, боннски реваншисташта ловра яхаш, даим тІехьадаха дага-м яц из. Нагахьа санна къоастаде ха хьатІакхаьча дешаш переговорий наькъаца къоастаде Малхбузен безам ца хуле, малхбузехьара державаш моллагІча наькъа тІа латте а, СССР-аи вокх социалистически мехкаштеи кхы де хІама дисац, ГДР-ца машара договор делга мара. Из договор даь даьннаучул тІехьагІа, Малхбузен Берлина оккупаци яра йола малхбузехьарча державай, хІаьта а вета а къаенна бокъо цІенъенна а хаьдда а дІаяргъя суверенни йолча Германски Демократически Республика территоре тІа из город хиларца моццагІе а къаенна оккупационни порядкаш дІаяргъя, хІаьта цу тайпара из гІулакх вІаштІехьдаккхара новкъарле юларгъяц укх тІеххьарча хана боарам боацаш чІоагІа корзагІъяьнна хьувзача американски реакционни военщинаи цун малхбузенгермански союзникашеи тІатувсача тІема кхерамашка.

Я. МАЗОР.

ОКРДАЛО
4-гІа оагІ. 7 июнь, 1962 шу.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре.

Йоккха зал — «Командировка». Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
ЗІамига зал № 1 — «Аьле чура къовсам» Долалу: 8.30, 10:30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30.
ЗІамига зал № 2 — «Кхалсага безам» Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
ЗІамига зал № 3 — «Йохаяь уйлаш». Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 8.15, 10.15.

«Родина» яхача кинотеатре

«Города тІара сигналаш». Долалу: 8.30, 10.15, 12, 2, 4, 6, 8, 9.30.
ДІаьхдаь сеанс — «Паччахьалкхе — из вай да». Долалу: 9.30.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехкткхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918шерача 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03102. Заказ № 3128.